

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Univerzity třetího věku – Teorie a praxe

Lucie Pazderová

Bakalářská práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Pazderová**
Osobní číslo: **H09246**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Komunitní studia**
Název tématu: **Univerzity třetího věku - Teorie a praxe**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude čerpat z analýzy odpovídající odborné literatury, vztahující se k problematice vzdělávání seniorů a realizaci aktivit celoživotního vzdělávání na vysokých školách. Těžištěm práce bude vlastní výzkum na Univerzitě třetího věku Dopravní fakulty Jana Pernera. Z hlediska metodického přístupu bude dominantní dotazníkové šetření mezi posluchači a lektory k vybraným aspektům. Bude využita možnost komparace s výsledky obdobného výzkumu na Univerzitě volného času FF UPCE.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Sýkorová, Dana, **Autonomie ve stáří: Kapitoly z gerontosociologie**, Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství 2007, s. 24-37 Veteška, Jaroslav, Tureckiová, Michaela: **Kompetence ve vzdělávání**, Vyd. 1. Praha: Grada, 2008 Barták, J. (1938): **Jak vzdělávat dospělé**. Praha: Alfa nakladatelství, 2008 Šerák, M. (1976): **Zájemové vzdělávání dospělých**. Praha: Portál, 2009 Palán, Z. (1936): **Základy andragogiky**. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2008 Rabušicová, M.: **Učíme se po celý život?: O vzdělávání dospělých v ČR**. Brno: Masarykova univerzita, 2008

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Paulovič

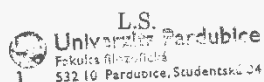
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne

Lucie Pazderová

Poděkování:

S děkováním rozhodně nebudu šetřit. Veliké díky patří v první řadě vedoucímu mé bakalářské práce, panu PhDr. Jaroslavu Paulovičovi, a rovněž paní Mgr. Zuzaně Hlouškové a panu Mgr. Petru Pabianovi, Th.D. za jejich ochotu a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat paní PhDr. Jaroslavě Šťastné za poskytnutí průpravy k psaní bakalářské práce během předmětu Seminář k bakalářské práci.

Poděkování patří i lidem, kteří se mnou pracovali během mého průzkumu, neboť právě na této spolupráci závisela celá má výzkumná část, takže jsem všem těmto lidem neskonale vděčná.

V neposlední řadě bych chtěla vyjádřit mnoho díky své rodině a přátelům za podporu a především za to, že to se mnou v období mého tvůrčího psaní vydrželi.

Zkrátka děkuji všem, kteří stáli při mě, když tato práce vznikala.

ANOTACE

Téma bakalářské práce je Univerzity třetího věku – Teorie a praxe. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Teoretická část vychází především z poznatků z odborné literatury a má za úkol přiblížit problematiku stáří jako fenoménu současné společnosti, definovat, co znamená pojem celoživotní vzdělávání, a více se zaměřit na oblast vzdělávání seniorů. Empirická část je založena na průzkumu postojů studentů a kontaktních osob v konzultačním středisku VU3V v Týnci nad Sázavou a zjišťování názoru veřejnosti. Cílem práce je především zjistit, co účastníky motivuje ke studiu na VU3V, jestli jsou kontaktní osoby spokojeny se situací a průběhem tohoto projektu a z jakých důvodů se dotazovaní lidé z veřejnosti nepřihlásili ke studiu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Senioři, vzdělávání seniorů, gerontopedagogika, konzultační středisko

TITLE

The universities of the Third Age – Theory and Practice

ANNOTATION

The topic of the Bachelor thesis is The University of the Third Age - theory and practice. The thesis is divided into the theoretical and empirical part. The theoretical part is mainly based on the knowledge of the specialized literature. And it is supposed to describe the issues of the age as the phenomenon of the current society, as well as define what the term "The whole life education" means and focus more on the part of the seniors education. The empirical part is based on the students and contact persons attitude research of the education into the consulting center VU3V in Tynec nad Sazavou and look into the opinions of the public. The primary aim of the Bachelor thesis is to discover what motivates the participants to study at VU3V, if the contact persons are satisfied with the situation and process of this project and what reasons led the asked people not to apply for the study.

KEYWORDS

Seniors, senior education, gerontopedagogy, consulting center

Obsah:

Úvod.....	3
TEORETICKÁ ČÁST.....	5
1. Stáří jako společenský fenomén	5
2. Celoživotní učení a vzdělávání	8
2. 1. Vzdělávání seniorů.....	9
2. 1. 1. Gerontagogika	10
2. 1. 2. Cíle a funkce vzdělávání seniorů.....	13
2. 1. 3. Faktory a bariéry v procesu učení se seniorů	15
2. 2. Senioři a svět moderních informačních technologií.....	17
3. Vybrané formy vzdělávání v postproduktivním věku	20
3. 1. Univerzity třetího věku (U3V).....	20
3. 1. 1. Mezinárodní sdružení univerzit třetího věku (AIUTA).....	22
3. 1. 2. Asociace univerzit třetího věku (AU3V).....	22
3. 2. Virtuální univerzity třetího věku (VU3V)	23
3. 2. 1. Důležití aktéři	25
3. 2. 2. Virtuální kurzy	25
3. 2. 3. Konzultační střediska	26
EMPIRICKÁ ČÁST	33
4. Průzkum postojů studentů a organizátorů výuky v Konzultačním středisku VU3V v Týnci nad Sázavou a zjišťování názoru veřejnosti	33
4. 1. Konzultační středisko VU3V v Týnci nad Sázavou	33
4. 2. Metodologie výzkumu	35
4. 3. Vyhodnocení odpovědí studentů.....	36
4. 4. Komparace odpovědí kontaktních osob z Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou	42
4. 5. Názory veřejnosti na existenci Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou.....	45
4. 6. Shrnutí výsledků průzkumu	46
4. 7. Reflexe	48
Závěr	52
Seznam použité literatury.....	54
Seznam grafů, tabulek a příloh.....	56
Příloha č. 1: Rozhovory se studenty VU3V z Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou	I

Příloha č. 2: Rozhovory s moderátorkami výuky z Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou	XIV
Příloha č. 3: Rozhovory s veřejností	XIX

Úvod

Svou bakalářskou práci jsem se rozhodla věnovat problematice vzdělávání seniorů, neboť si myslím, že v poslední době se toto téma stává velice aktuálním a potřebným. Podíl seniorů v naší populaci se neustále zvětšuje a bude tomu tak i do budoucna. Má na to vliv především nižší porodnost a dožívání se lidí vyššího věku, než tomu bylo dříve. Je potřeba se na tuto část obyvatelstva více zaměřit a věnovat pozornost jejím potřebám.

Přiznám se, že když jsem ve druhém ročníku vyplňovala podklad ke své bakalářské práci, neměla jsem ještě tak úplně v hlavě srovnání, jak svoji práci vlastně pojmu. Mým prvotním záměrem pro zpracování této práce byl nápad, že se zaměřím především na Univerzity třetího věku a výzkum provedu na Univerzitě třetího věku na Dopravní fakultě Jana Pernera v Pardubicích formou dotazníkového šetření mezi studenty a rozhovory s pedagogy na této U3V. Nicméně poté, co jsem se své práci začala více věnovat, jsem zjistila, že minulý rok zde byla zpracována bakalářská práce na podobné téma a že byly použity stejné výzkumné metody, které jsem plánovala uplatnit ve své empirické části. Po zjištění této skutečnosti mi nepřišlo vhodné, natož pak nijak zajímavé, se hned o rok později, dá se říct, opakovat. Proto jsem dospěla ke změně výzkumné části své bakalářské práce. Svůj průzkum jsem přesunula z Univerzity třetího věku na Virtuální univerzitu třetího věku. O této situaci jsem informovala vedoucího bakalářské práce, který se změnou souhlasil. Mnou provedená změna se odrazila v tom, že se zásady mé bakalářské práce tak úplně neshodují s konečnou verzí bakalářské práce. Tudíž jsem cítila jako potřebné zde uvést vše na pravou míru a vzniklou situaci objasnit hned na začátku práce.

Tématem mé bakalářské práce jsou Univerzity třetího věku – Teorie a praxe. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části jsem čerpala z knižních a internetových zdrojů. Teoretická část je koncipována do třech hlavních bloků, které jsou ještě dále větveny. První kapitulu teoretické části nazývám Stáří jako společenský fenomén. Tuto kapitulu pokládám za strategicky dobře umístěný výchozí bod, neboť si myslím, že právě od této problematiky se bude zbytek mé práce odvíjet, a je potřeba na začátku alespoň stručně představit onu cílovou skupinu lidí, které se celá tato práce bude věnovat. Druhá kapitola teoretické části nese název Celoživotní učení a vzdělávání a její součástí budou dvě subkapitoly. První subkapitolou bude Vzdělávání seniorů, kde nastíním, jak na tuto problematiku nahlíží věda gerontagogika, jaké jsou cíle a funkce vzdělávání seniorů a s jakými faktory a bariérami se ve vzdělávání seniorů můžeme setkat.

Druhá subkapitola bude pojednávat o vztahu seniorů k moderním informačním technologiím. Třetí a zároveň poslední kapitola teoretické části jsem pojmenovala Vybrané formy vzdělávání v postproduktivním věku. Pohovořím zde o tom, jaké formy studia seniorů existují, a podrobněji charakterizují Univerzity třetího věku a Virtuální univerzity třetího věku.

Empirická část je založena na mém vlastním výzkumu, který jsem prováděla v Konzultačním středisku Virtuální univerzity třetího věku v Týnci nad Sázavou. Zvolila jsem metodu kvalitativního výzkumu, a to polostrukturované rozhovory, které jsem provedla se studenty VU3V a s kontaktními osobami. Bylo mi také umožněno se dvakrát zúčastnit výuky v konzultačním středisku, což v rámci porozumění a vcítění se do této problematiky považuji za obzvláště důležitý aspekt. Dále mě zajímal názor veřejnosti z Týnce nad Sázavou a přilehlých vesnic na existenci a činnost tohoto konzultačního střediska. Vybrala jsem si pár lidí, kteří splňují podmínky potencionálních studentů této VU3V, a s každým zvlášť provedla krátký polostrukturovaný rozhovor na téma konzultační středisko VU3V v Týnci nad Sázavou. Zajímalo mě, jestli lidé mají vůbec ponětí o existenci tohoto střediska, co na to říkají a proč se oni sami ke studiu nepřihlásili.

Pro určení cíle své bakalářské práce jsem si stanovila tři výzkumné otázky, na které se budu snažit prostřednictvím své práce získat odpovědi. Jedná se o následující tři výzkumné otázky: Co účastníky motivuje ke studiu?, Jak reagují kontaktní osoby/moderátorky výuky na existenci a chod konzultačního střediska?, Proč se dotazovaní lidé z veřejnosti nepřihlásili ke studiu?

Tudíž, z teoretického hlediska je cílem mé práce objasnit a rozebrat problematiku edukace seniorů se zvláštním apelem na studium na Univerzitách třetího věku a Virtuálních univerzitách třetího věku. Z hlediska praktického se snažím o seznámení s existencí Virtuální univerzity třetího věku a o bližší přiblížení chodu Konzultačního střediska VU3V v Týnci nad Sázavou prostřednictvím uskutečněných rozhovorů.

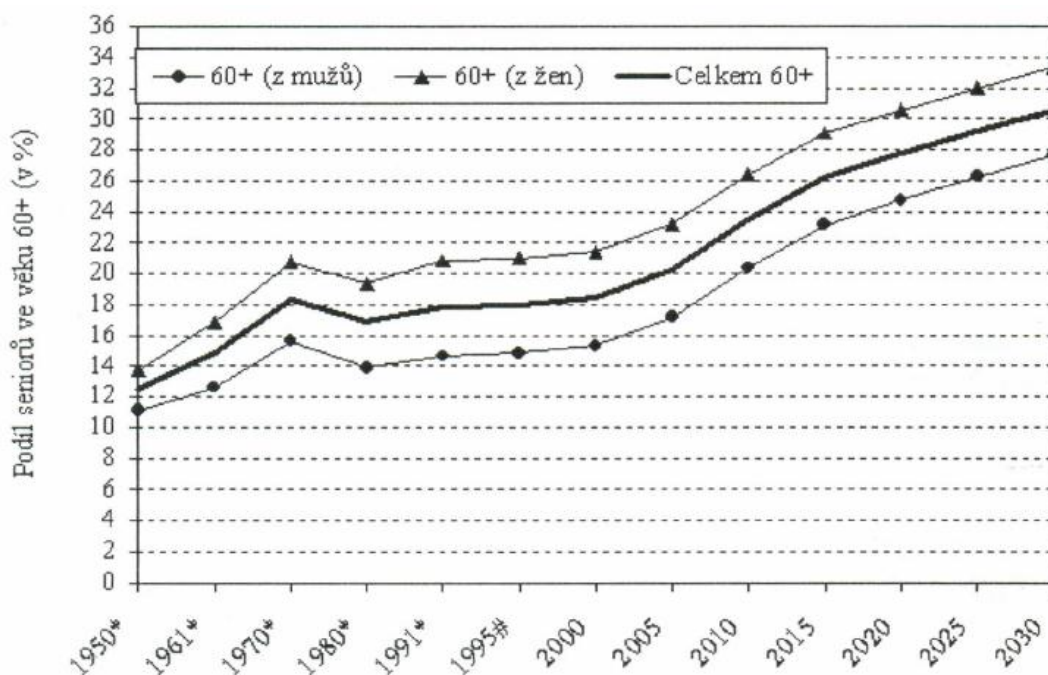
Po stanovení osnovy a sepsání úvodu se mi tato práce jeví velice sympaticky a mám jakýsi vnitřní pocit, že jsem si zvolila dobře, takže doufám, že vše dotáhnu úspěšně do konce a budu si tuto větu moci zopakovat i v závěru své práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Stáří jako společenský fenomén

V současné době je na problematiku stáří kladen čím dál tím větší důraz. Stává se z ní jakýsi společenský fenomén. Stáří bylo dříve vnímáno jako něco, co je věc osobní či rodinná. V poslední době vstupuje do popředí názor, že stáří už není záležitostí jedince samotného, nýbrž společnosti jako celku. Je tomu tak především kvůli tzv. demografické revoluci. Z důvodu snižování úrovně porodnosti a zlepšování úmrtnostních poměrů dochází k demografickému stárnutí populace. „*Prognostický pohled nám sděluje, že s poklesem podílu reprodukční složky a nárůstem podílu seniorů na celkové populaci z 18 až téměř 30 %, bude v procesu stárnutí dlouhodobě stoupat podíl věkově nejstarších lidí nad 80 let*“ (Veteška, Vacínová a kol., 2011, s. 122).

Graf č. 1: Vývoj podílu (%) seniorské populace ve věku 60+ v ČR v období 1950 – 1990 a její projekce do r. 2030

Zdroj: (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 7)

Rychle se měnící demografický obraz populace ve vyspělých zemích se podle Petřkové a Čornaničové (2004, s. 7) vyznačuje dvěma hlavními aspekty:

- změnou poměru věkových skupin ve prospěch generační skupiny starých občanů
- změnou struktury životního času jednotlivce ve prospěch životního období, které je nazýváno stáří

Situace, kdy se mění struktura společnosti a zvyšuje se počet seniorů, vyžaduje určitá společenská opatření vůči seniorské populaci. Podle Mühlpachra (2004, s. 16) „*by tato opatření měla být komplexní, koordinovaná, individualizovaně cílená, vycházející z potřeb a přání seniorů, resp. dílčích cílových skupin a zpět na tyto konkrétní subjekty účelně orientovaná za jejich aktivní spoluúčasti a cílevědomé ochrany jejich práv.*“ Co se týká zdravotně sociální problematiky, měla by zde figurovat pouze jako část těchto komplexních opatření.

Z mezinárodního hlediska je kladen důraz především na:

- důslednou integraci seniorů do společnosti a prevenci segregace této skupiny lidí
- mezigenerační toleranci s vyloučením věkové diskriminace
- **kvalitu života ve stáří**
- maximální účelnost všech forem péče, služeb a čerpání nákladů, včetně restrukturalizaci a geriatrickou modifikaci služeb historicky vzniklých v mladé společnosti
- pomoc rozvojovým zemím ve zvládnání očekávaného rychlého přibývání seniorů (Mühlpachr, 2004, s. 17) – Petřková a Čornaničová (2004, s. 7) uvádí, že stárnutí populace je v zemích světa odlišné, v rozvojových zemích dojde k tomuto procesu výrazně později než v zemích OECD

Názor světových organizací, který prezentují převážně ve svých programech, je takový, že má být „*přidáván život létům, nikoliv léta životu*“ (Mühlpachr, 2004, s. 16). Důležité je prodloužit aktivní období života. Tento fakt si žádá vytvoření další nabídky smysluplných a kvalitních aktivit.

Společnost si dává za úkol zajistit na jedné straně potřeby a zájmy stále se zvětšující populace seniorů a dostát kvality a zabezpečení jejich života. Na druhé straně se snaží o zvládnutí sociálně ekonomických důsledků stárnutí populace (Mühlpachr, 2004, s. 16).

Petřková a Čornaničová (2004, s. 9) uvádí, že i u seniorů je nejdůležitější hledět na individuální potřeby, jejichž uspokojování souvisí s kvalitou jejich života. K těmto potřebám patří bezpodmínečně i potřeby edukační, kterým se podrobněji věnují následující kapitoly.

2. Celoživotní učení a vzdělávání

Toto téma je obzvláště v moderní společnosti považováno za velice aktuální. V posledním více jak desetiletí se klade čím dál tím větší důraz na důležitost rozvoje celoživotního učení (Pol, Hloušková in Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 9). *„Předpokládá se tedy, že idea celoživotního učení/vzdělávání se bude uskutečňovat v dlouhodobé perspektivě, ve směru k učící se společnosti“* (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 28). Nejen z ekonomických, ale i z jiných důvodů, se formální a neformální vzdělávání stává dosažitelné pro všechny občany, v kterémkoliv věku, s ohledem na jejich potřeby a zájmy. Každý člověk je schopen se učit (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 28). Nejdůležitější je u lidí vzbudit motivaci k celoživotnímu učení a *„vytvořit takové podmínky a vzdělávací příležitosti, aby lidé cítili potřebu vzdělávat se a zdokonalovat a také mohli a chtěli tuto svou potřebu uspokojit v průběhu celé své životní dráhy, tedy i v postproduktivním věku“* (Mühlpachr, 2004, s. 132).

Petřková a Čornaničová (2004, s. 51) uvádí, že *„podle materiálů OECD se celoživotní učení chápe jako rozvoj lidského potenciálu opírající se o soustavné podpůrné procesy, které jednotlivce stimulují a umožňují jim získávat veškeré znalosti, dovednosti, hodnoty a porozumění, které budou potřebovat v průběhu celého života a aplikovat je se sebedůvěrou, tvořivostí a uspokojením ve všech rolích, okolnostech a prostředích.“*

Oblast vzdělávání se dotýká lidí všech věkových kategorií. V Listině základních práv a svobod článku 33 (1) se píše, že *„každý má právo na vzdělání“* (Listina základních práv a svobod, 2012-02-03). Podobné tvrzení je uvedeno i v Chartě základních práv Evropské unie, kde je v článku 14 (1) napsáno, že *„každý člověk má právo na výchovu a vzdělání“* (Charta základních práv Evropské unie, 2012-02-03). S tím dále souvisí vysvětlení v článku 25, že *„Unie uznává a respektuje právo starších osob na důstojný a nezávislý život a na jejich aktivní účast na společenském a kulturním životě“* (Charta základních práv Evropské unie, 2012-02-03).

V případě edukace dětí a mládeže je nejdůležitější, aby se žáci a studenti naučili všem druhům gramotnosti. Edukace dospělých je zaměřena především na *„inovování znalostí a udržování a posilování funkční gramotnosti“* (Petřková a Čornaničová, 2004, s.

51). Co se týká naplňování edukačních potřeb seniorů, tak v tomto případě hrají nejdůležitější roli jejich osobní zájmy (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 51 - 52).

Tato práce se dále zaměří pouze na jednu složku celoživotního učení a vzdělávání, a to na edukaci v postproduktivním věku.

2. 1. Vzdělávání seniorů

Podle Bartáka (2008, s. 11) je součástí dalšího vzdělávání dospělých nejen další profesní vzdělávání, občanské vzdělávání a zájmové vzdělávání, ale patří do něj i vzdělávání seniorů, které definuje jako *„žádoucí aktivitu postproduktivní generace, převážně kulturně společenského rázu, která umožňuje starším spoluobčanům uspokojovat potřeby, jimž se v produktivním věku nemohli dostatečně věnovat.“*

Šerák (2009, s. 183) vnímá vzdělávání seniorů jako samostatnou část vzdělávání dospělých, která se na jednu stranu v mnohém podobá zájmovému vzdělávání (dobrovolnost, orientace na volný čas, atd.), avšak na druhou stranu se od něj odlišuje svými charakteristickými rysy (motivы, cíle, atd.), a především cílovou skupinou lidí, neboť je výhradně zaměřena na osoby v postproduktivním věku.

Že se člověk učí po celý svůj život, tudíž i v období stáří, je už dlouhodobě známo. Tuto podstatu vystihuje i Komenského škola stáří, *„v níž se lidé mají učit moudře využívat výsledků své práce a správně prožívat zbytek svého života“* (Mühlpachr, 2004, s. 132). Avšak, vždycky tomu tak nebylo. Vzdělávací potřeby této skupiny lidí byly dlouhou dobu přehlíženy. Období stáří bylo *„spojováno především s různými omezeními, nemocemi, ztrátami a z nich vyplývající pasivitou starších a starých lidí“* (Mühlpachr, 2004, s. 132).

Pohled na úlohu starší populace ve společnosti se změnil v 60. letech 20. století. Vlivem vědeckotechnického rozvoje v zemích Západní Evropy, který negativně ovlivnil především fungování starší generace, se vzdělávání dospělých začíná soustředit na novou cílovou skupinu, a to na lidi v postproduktivním věku.

Přes všechno, co zde bylo doposud o vzdělávání seniorů řečeno, Rabušic (in Rabušic, Rabušicová, 2008, s. 274) uvádí, že *„účast starších osob na dalším vzdělávání je v České republice ve srovnání se zeměmi Evropské unie poměrně nízká.“*

V příložené tabulce jsou znázorněny výsledky, které byly zjištěny provedením speciálního šetření Vzdělávání dospělých – 2005.

Tabulka č. 1: Celková účast na neformálních vzdělávacích aktivitách v posledních 12 měsících podle věkových skupin (řádková %), N = 1 383

Věková skupina	Zúčastnil se	Nezúčastnil se
20 – 29	42	58
30 – 39	43	57
40 - 49	39	61
50 – 59	32	68
60 – 65	12	88
Celkem	34	66

Zdroj: (Rabušic in Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 275)

Z tabulky je dobře rozpoznatelné, že čím jsou lidé starší, tím méně se těchto vzdělávacích aktivit účastní. „Z pohledu konceptu aktivního stárnutí, kdy vzdělávací aktivity by byly ideálním případem náplně pro seniorský věk, je tedy zřejmé, že čeští senioři tuto činnost příliš neprovádějí“ (Rabušic in Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 275).

2. 1. 1. Gerontagogika

„Gerontagogika je vymezována jako hraniční vědní disciplína na pomezí andragogiky jako vědy o výchově a vzdělávání dospělých a gerontologie jako vědy o stárnutí a stáří“ (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 18). Před podrobnějším zaměřením na vědu gerontagogiku je potřeba nejprve objasnit pojmy andragogika a gerontologie.

V Pedagogickém slovníku je andragogika definována dvěma způsoby. Za prvé je to „Teorie vzdělávání dospělých, která se vyvíjí jako samostatný vědní obor vedle klasické (školské) pedagogiky. Andragogika má interdisciplinární charakter, vědecky se rozvíjí zejména od 60. let na vysokých školách, má svou infrastrukturu, odborné časopisy, konference aj.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 17). Za druhé je popisována jako „Studijní obor připravující specialisty pro práci v oblasti vzdělávání dospělých, personalistiky, řízení lidských zdrojů aj.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 17).

Podobné pojetí pojmu andragogika vnímá i Beneš (2008, s. 11). Ten charakterizuje andragogiku jako „vědní obor v systému věd o výchově a vyučování, zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení se dospělých“ a souběžně jako „studijní obor v programu

pedagogických věd, sloužící přípravě budoucích odborníků v oblasti vzdělávání dospělých.“

Andragogika jako věda je zaměřena na populaci dospělých jako na celek. I z tohoto důvodu vznikla nová věda, gerontagogika, která se soustředí pouze na jednu část této populace, a to přímo na seniory.

Co se týká gerontologie, Mühlpachr (2004, s. 10) tvrdí, že to „*není samostatná disciplína, nýbrž multidisciplinární souhrn poznatků o stárnutí a stáří.*“ Člení se podle něj do třech kategorií, a to za prvé na **gerontologii biologickou**, která se zabývá problematikou stárnutí živých organizmů, za druhé na **gerontologii sociální**, která zkoumá vzájemné vztahy starých lidí a společnosti, a za třetí na **gerontologii klinickou**, jež se zaměřuje na specifika zdravotního stavu a chorob ve stáří (Mühlpachr, 2004, s. 10 - 11).

Zhruba od poloviny 20. století se mluví o vědě gerontagogika, která je rovněž známa pod názvy gerontogogika, gerontopedagogika nebo na Slovensku geroagogika. Důležitý je fakt, že „*primárně patří gerontagogika do systému věd o výchově a v jejich rámci pak je disciplínou andragogickou*“ (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 21). Její rozvoj je spjatý především se situací, kdy senioři začali být výrazněji bráni jako „*samostatná a specifická edukační cílová skupina*“ (Šerák, 2009, s. 189).

Pedagogický slovník vysvětluje gerontagogiku jako „*obor pedagogiky zabývající se učením a vzděláváním lidí v ekonomicky postaktivním věku (seniorů).*“ K tomuto tvrzení dodává, že „*ústřední snahou gerontagogiky je zpřístupňovat vzdělávání bez ohledu na věkové stupně pro všechny členy učící se společnosti*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 68). Což tato věda samozřejmě vzápětí dokazuje svou orientací na vzdělávací potřeby seniorů.

Na utváření gerontagogiky se podílela celá řada faktorů. Proces utváření této vědy probíhal takto:

- „*Vznik a rozvoj gerontagogiky souvisel především se společenskou potřebou hledat odpovědi na požadavky specifické oblasti edukační praxe.*“

- *Průkopníky vzdělávacích aktivit pro seniory byli lidé z různých vědních oborů. Jejich realizátoři se zaměřovali zejména na praktické otázky zabezpečování podmínek a průběhu edukace.*
- *Pro první etapu rozvoje gerontagogiky je charakteristický relativně úzký konkrétní záběr, což se odráží i v dílčích poznatcích v teoretické oblasti.*
- *Systémový pohled a přístup se v gerontagogice rozvíjel pomalu a postupně. Jeho potřeba se objevila až na základě široce rozvinuté edukační praxe v poproduktivním věku.*
- *Bylo nutné nashromáždit řadu dílčích gerontagogických poznatků, které se pak staly podkladem pro budování nové disciplíny.“*
(Petřková a Čornaničová, 2004, s. 18)

Předmětem jejího zkoumání je „*studium a systemizace poznatků týkajících se široce chápané edukace (tj. výchovy a vzdělávání) ve vztahu k seniorskému věku člověka*“ (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 19).

V současnosti se gerontagogika věnuje všem seniorským vzdělávacím aktivitám, a to přesně:

- **preseniorské edukaci** – základem je příprava dospělých jedinců na období stáří
- **edukaci seniorů** – oblast hlavního zájmu vědy gerontagogiky
- **proseniorské edukaci** – jejím cílem je zajistit mezigenerační porozumění mezi seniory a mladší generací (vyvarování se ageismu)
(Petřková, Čornaničová in Šerák, 2009, s. 189)

Gerontagogika má rovněž své funkce, jimiž „*rozumíme oblasti úkolů, významů a činností, ve kterých gerontagogika naplňuje svou existenci a smysl*“ (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 22). Jedná se o funkce:

- **kognitivní** – umožňuje seznámení s principy seniorské edukace aj.
- **kulturní a edukační** – chce udržet intelektuální, kulturní a etickou úroveň všech věkových skupin společnosti na vysoké úrovni
- **společensko-informační** – snaží se využívat všechny prostředky, které zmírňují nebo úplně odstraňují mezigenerační konflikty

- **aktivizačně-stimulační** – důležité je podporovat seniory v jejich způsobech udržení kvality života v období stáří
 - **prognostickou** – snaží se předpovídat případný další možný vývoj v oblasti vzdělávání seniorů
- (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 22 - 23)

2. 1. 2. Cíle a funkce vzdělávání seniorů

Cílem edukace seniorů je především snaha o „*rozvoj schopností, obohacení znalostí a o rozvoj osobnosti k seberealizaci*“ (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 63). Petřková a Čornaničová (2004, s. 64) dále uvádí, že smyslem vzdělávání seniorů je zejména „*kultivace života a jeho obohacování, pochopení vývojových úkolů seniorského věku a usnadnění adaptace na změněný způsob života, udržování tělesné i duševní aktivity a pomoc při orientaci v dnešním rychle se měnícím světě.*“

S cíli edukace seniorů také úzce souvisí tvorba obsahu tohoto druhu vzdělávání, neboť obsah nemůže být sestaven jen tak, nýbrž musí odpovídat předem stanoveným edukačním cílům.

Pro sladění obsahu vzdělávání s edukačními cíli je dobré dodržovat tyto zásady:

- během vzdělávacích aktivit využívat takové prostředky (formy edukace, normy pro hodnocení studia), které jsou vhodné pro osoby v seniorském věku
- brát v potaz zvláštnosti a změny provázející proces stárnutí
- dbát na využitelnost edukačních programů pro seniory i při řešení jejich osobních problémů
- snažit se o aktivní zapojení seniorů při edukaci
- umožňovat účastníkům vzdělávání soustředit se i na jiné oblasti než je získávání vědomostí a dovedností (prostor pro řešení jejich vlastních problémů, témat)
- pomocí edukačních aktivit zdůrazňovat aktivní prožívání v seniorském věku

(Petřková a Čornaničová, 2004, s. 66)

Co se týká funkcí vzdělávání v postproduktivním věku, Livečka (in Mühlpachr, 2004, s. 138) uvádí následující čtyři typy. Jedná se o funkce:

- **preventivní** – naplňována různými opatřeními
- **anticipační** – týká se lepší připravenosti na měnící se styl života (např. odchod do důchodu)
- **rehabilitační** – spjata se znovuobnovováním a udržováním fyzických a duševních sil
- **posilovací** – důležitá pro rozvoj zájmů, potřeb a schopností lidí v postproduktivním věku. Tato funkce je považována za nejdůležitější.

Podle Petřkové a Čornaničové (2004, s. 64) se funkce vzdělávání seniorů člení na základě dvou základních aspektů, a to za prvé **podle primárního cíle výchovy a vzdělávání** a za druhé **podle jejího specifického zaměření**.

Podle prvního hlediska, které uvádí Petřková a Čornaničová (2004, s. 64 - 65), se funkce edukace seniorů dělí na:

- **vzdělávací** – získávání poznatků, informací, osvojování dovedností
- **kulturně kultivační** – rozvíjení osobnosti člověka prostřednictvím různých aktivit
- **sociálně psychologické** – snaha o stálost kvality života v oblasti sociálních vztahů a psychického rozvoje

Podle druhého hlediska, s kterým nás seznamuje Petřková a Čornaničová (2004, s. 64 - 65), dělíme funkce edukace seniorů na:

- **preventivní** – představuje různé aktivity a opatření
- **anticipační** – aktivity pozitivně připravující člověka na budoucí změny v jeho životě
- **rehabilitační** – znovuobnovování a udržování fyzických, duševních sil a vyváženého stavu
- **adaptační** – dohlíží na rovnováhu mezi organismem člověka a prostředím, ve kterém žije
- **posilovací** – zaměřená na rozvoj zájmů, potřeb, schopností a aktivit seniorů

- **komunikační** – dohlíží na to, aby i senioři byli v kontaktu se svým okolním prostředím a se společností
- **kompensační** – má roli určité náhrady
- **aktivizační** – důležitá k životní spokojenosti a pro začlenění do společnosti
- **relaxační** – soustředí se na vhodné trávení volného času
- **mezigeneračního porozumění** – důraz na prevenci napětí mezi generacemi

Pro srovnání je dobře vidět, že dělení funkcí, které uvádí Petřková a Čornaničová, je obsáhlejší a podrobnější než členění, se kterým přichází Livečka. Avšak, rovněž je na první pohled patrné, že Livečkovu členění funkcí se shoduje s dělením funkcí podle Petřkové a Čornaničové z hlediska specifického zaměření, které je pouze doplněno o pár funkcí navíc.

2. 1. 3. Faktory a bariéry v procesu učení se seniorů

Doba se mění a jde neustále kupředu. S tím souvisí i to, že senioři se čím dál tím více dostávají do situací, které neznají, které jsou pro ně zcela nové. Poznatky, které získali ve svém předchozím vzdělávání, jsou už mnohdy nedostačující. Pro lepší orientaci v těchto změnách se doporučuje lidem, a to nejen seniorům, vzdělávat se nepřetržitě, po celý svůj život.

Podle toho, jak se senioři vypořádávají s novými situacemi, vypracoval Jarvis (in Petřková a Čornaničová, 2004, s. 67) následující dělení starších lidí ve vztahu k učení:

- **hledači harmonie** – potřebují jistotu a minimální změny a nechtějí se učit ničemu novému
- **mudrci** – aktivní lidé, kteří chtějí získávat nové zkušenosti, pracují na sobě ale to, co se naučili, využívají jen pro své vlastní potřeby
- **machři** – učí se a nově získané zkušenosti se snaží využívat při pomoci druhým, chtějí být i nadále součástí společenského dění

Existuje řada faktorů či podmínek, které ovlivňují tzv. proces učení se. Tyto faktory se dělí do dvou skupin, a to na subjektivní a objektivní podmínky učení.

Subjektivní podmínky učení jsou spjaty s osobností učícího se seniora. Patří mezi ně následující čtyři:

- **„Kognitivní** – intelektové schopnosti, poznávací styly, styl učení
- **Afektivní** – postoje, motivace, potřeby a zájmy
- **Fyzické** – věk, pohlaví, zdravotní stav
- **Sociální a sociokulturní** – vzdělanostní úroveň, status, rodinná situace.“ (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 68)

V případě účasti seniorů na vzdělávacích aktivitách hraje velice důležitou roli motivace. Deshler (in Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 97) motivaci chápe jako „*obecný stav připravenosti k učení.*“ Je potřeba seznámit se s tím, co seniory vede k dalšímu studiu. Jejich potřeby a motivy mohou být následující:

- potřeba rozšiřovat a doplňovat dosavadní poznatky a poznávat věci nové
 - potřeba být v kontaktu s lidmi a nebýt sám
 - potřeba být aktivní, užitečný, produktivní
 - potřeba nahrazovat určité nedostatky v intelektuální i emocionální oblasti
- (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 68)

Petřková a Čornaničová (2004, s. 68) dále tvrdí, že „*společným motivem vzdělávacích motivů seniorů je jejich tendence po seberealizaci, úsilí o potvrzování identity, o získání kontroly nad svým životem i nad prostředím, ve kterém žijí*“, a rovněž i to, že „*potřeba seberealizace odpovídá integritě – moudrosti stáří.*“

Objektivní podmínky ovlivňující proces učení jsou následující tři:

- charakteristika učiva – obsah, rozsah aj.
- charakteristika vzdělavatelů a organizátorů – jejich kompetence aj.
- charakteristika realizačního prostředí – splňování určitých podmínek

(Petřková a Čornaničová, 2004, s. 69)

Tato subkapitola má za úkol věnovat se nejen faktorům ovlivňující proces učení v seniorském věku, ale rovněž se zaměřit i na bariéry, které se této problematice týkají. Petřková a Čornaničová (2004, s. 69) zmiňují, že „*jak subjektivní, tak objektivní faktory se mohou stát potenciálními překážkami edukace seniorů.*“

Bariéry související se subjektivními podmínkami učení v seniorském věku se mohou projevat například tak, že se senioři bojí snížení svých senzoryckých a kognitivních schopností, dostatečně nevěří ve své schopnosti, obávají se nových situací (trpí trémou), mohou být nerozhodní a také jim může chybět dostatek energie v procesu učení se (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 69).

Senioři mohou být omezeni rovněž **bariérami, které vychází z objektivních podmínek učení**. Účastnit se vzdělávacích aktivit jim může být znemožněno například kvůli nevyhovující době konání daných aktivit, potížím s dopravou, finanční náročnosti na dopravu a studium, kvůli nedostatečné informovanosti o příležitostech vzdělávání aj. (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 69).

S dalším dělením bariér ve vzdělávání přichází Crossová (in Rabušicová, Rabušic, 2008, s. 98), která rozlišuje tři typy bariér:

- **situační bariéry** – týkají se momentální situace jedince v určitém čase (např. nedostatek peněz a času)
- **institucionální bariéry** (např. nevyhovující rozvrh)
- **osobnostní bariéry** – jedinec může mít problém sám sebe vnímat jako studenta (např. připadá si na tuto roli příliš starý)

Pro všechny účastníky edukace, pro seniory obzvláště, je nesmírně důležité, aby u nich v průběhu těchto vzdělávacích aktivit převažovaly pozitivní faktory, jako například motivace, nad možnými bariérami.

2. 2. Senioři a svět moderních informačních technologií

Žijeme ve společnosti 21. století, ve které hlavním zdrojem bohatství a úspěchu není kapitál, nýbrž znalosti. Znalosti společnosti jdou kupředu zejména díky novým informačním a komunikačním technologiím. Nejvýraznější vliv má asi internet. Podle materiálů OSN by tato společnost znalostí měla být rovněž společností otevřenou pro lidi v kterémkoliv věku. To lze jednoduše vyložit jako fakt, že i seniorům by měl být umožněn přístup ke znalostem. Lidé, kteří vypadnou z tohoto kolotoče získávání nových znalostí a informací, mohou být oproti jiným znevýhodňováni. Tato skutečnost může být vyvolána rovněž situací, kdy někteří lidé mají tu možnost blíže se seznámit a porozumět novým

technologíím a někteří naopak tuto možnost nemají. Do této situace se velmi často dostávají právě starší lidé (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 90).

Prostředky jako telekomunikace, počítač, internet a multimédia, čím dál tím více pronikají do každodenního života lidí a ovlivňují ho. Z tohoto důvodu je nesmírně důležité, aby se i starší jedinci naučili pracovat s těmito moderními informačními technologiemi a získali tak tzv. e-gramotnost (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 90).

V rámci správného postupu při osvojování základní počítačové gramotnosti u seniorů je potřeba držet se následujících podmínek:

- neustále seniory motivovat k tomu, aby se zajímali o různé komunikační systémy a jejich užitečnost
- seznamovat je s novými technologiemi a jejich důležitostmi pro kvalitu života v seniorském věku
- poskytnout seniorům pomocnou ruku při překonávání překážek souvisejících s novými informačními technologiemi
- povzbuzovat je k tomu, aby se seznámili s tím, jak užívat a jak se chovat k novým komunikačním technologiím
- zajistit jim, aby tyto nově získané dovednosti mohli udržovat a posilovat (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 90)

Způsobům, jak vytvářet nové mediální znalosti a kompetence seniorů, se od roku 1995 věnuje Centrum pro další vzdělávání Univerzity v Ulmu (ZAWiW). Aktivita tohoto centra jsou shrnuty v následujících dvou projektech. První projekt je zaměřen především na seniory, kteří se touží dále vzdělávat (univerzity třetího věku aj.), a jedná se o evropský projekt s názvem Learning in Later Life – LiLL. Druhým projektem je regionální a národní projekt Senior Info-Mobil, který si klade za úkol zaměřit se především na takové lidi, kteří nemají s touto problematikou žádné zkušenosti (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 90 - 91).

Na území České republiky to byla Univerzita třetího věku při Vysoké škole ekonomické v Praze, která začala nabízet edukační aktivity zaměřené na nové informační technologie. Co se však týká současné situace, edukační programy zaměřené na nové informační a komunikační technologie všeobecně nejsou největším trendem univerzit třetího věku na vysokých školách. Zatím ojedinělým projektem je Senior internet klub,

který od roku 2000 funguje na Univerzitě třetího věku na VŠE (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 91).

Na České zemědělské univerzitě v Praze bylo založeno Koordinační centrum U3V (KC U3V) spadající pod Institut vzdělávání a poradenství ČZU. V tomto centru, které je u nás považováno za zcela ojedinělé, jsou neustále k dispozici studenti či doktorandi ČZU, kteří mají za úkol pomáhat a radit seniorům s moderními informačními zdroji. Svou úlohu v tomto centru plní i sami lektori, neboť zde sami nabízejí rady ve svých vypsáných konzultačních hodinách (Veteška, Vacínová a kol., 2011, s. 140).

Za zmínku zde rovněž stojí nová forma studia pro seniory, a to Virtuální univerzita třetího věku, jejíž podoba se nepochybně snaží o přiblížení moderních informačních technologií studujícím seniorům, neboť studium v tomto případě probíhá právě přes internet. Ale více o této formě studia až v další kapitole.

Pro ukončení této kapitoly stojí za zveřejnění příběh jedné nejmenované studentky univerzity třetího věku.

„Matka se dá na studie, k čemu ti to bude a co z tebe bude“, takové poznámky vyslechla šedesátiletá žena, když oznámila své rodině, že bude studovat. Ale ona chtěla dokázat sobě i druhým, že pro sebe ještě může něco udělat. Její spolubydlící na onkologické rekondici (osmdesátiletá žena z Prahy) jí poradila, aby se přihlásila na univerzitu 3. Věku.

„Díky všem přednáškám, které jsem vyslechla, překonávám těžkosti života. Dokázala jsem se alespoň částečně změnit, dívám se na svět jinýma očima, nevidím všechno černě a nelituji se; mnoho lidí je na tom daleko hůř.“

Zdroj: (Petřková a Čornaničová, 2004, s. 66)

Takovéto příběhy jsou důkazem, že vzdělávání pro seniory není žádnou zbytečností, ale naopak velice důležitou a potřebnou záležitostí.

3. Vybrané formy vzdělávání v postproduktivním věku

Senioři jsou skupinou, která se na jedné straně vyznačuje svou homogenizací a na straně druhé svou diferencovaností. Homogenizace se projevuje především v tom, že většina lidí v postproduktivním věku už nefiguruje v pracovním procesu. Diferencovanost této skupiny lidí můžeme odvozovat z různých znaků, jako jsou např. jejich původní profese, dosažená úroveň vzdělání, finanční možnosti, sociální zařazení v mikroklimatu rodiny a osobní celoživotní zkušenosti. Především kvůli odlišnostem skupiny lidí v postproduktivním věku je třeba pro ně hledat rozmanité specifické vzdělávací formy různého charakteru (Petřková in Bočková a kol., 1994, s. 27).

Existuje celá řada forem vzdělávání seniorů, jako např. různé vzdělávací kurzy, Kluby aktivního stáří (KLAS), Akademie třetího věku (A3V), Rozhlasová akademie třetího věku (RATV), Univerzity volného času, Lidové univerzity, atd. Tato práce blíže specifikuje pouze dvě z nich, a to Univerzity třetího věku (U3V) a Virtuální univerzity třetího věku (VU3V).

3. 1. Univerzity třetího věku (U3V)

Univerzity třetího věku neodmyslitelně dotváří celek celoživotního vzdělávání. Umožňují seniorům dosáhnout nejvyšší, a to vysokoškolské (univerzitní) úrovně vzdělání (Mühlpachr, 2004, s. 140 - 141).

Existují dva typy modelů, podle kterých probíhá výuka na univerzitách třetího věku, a to model francouzský a britský. Česká republika se řídí podle francouzského modelu, což ve skutečnosti znamená, že činnost U3V je spjata s univerzitami. Naopak, britský model pojímá vzdělávání seniorů jako něco, co by měla mít na starosti spíše občanská sdružení (Veteška, Vacínová a kol., 2011, s. 139).

O vznik historicky první U3V se zasloužil profesor Pierre Vellas roku 1973 ve městě Toulouse. Začátky U3V na našem území se datují mezi roky 1986 – 1987, a to na Univerzitě Palackého v Olomouci a na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy. V současnosti je tento typ studia zaznamenán na více než 45 vysokých školách a fakultách po celé České republice (Šerák, 2009, s. 196 - 197).

Studium na U3V je většinou určeno seniorům s maturitou, nicméně na některých fakultách tomu tak není, a senioři se mohou ke studiu na U3V přihlásit i bez maturity. Další podmínkou k přihlášení je i ukončení výdělečné činnosti (Šerák, 2009, s. 196).

U3V mají zatím pouze neprofesionální charakter, což znamená, že studentům zde není poskytována vyšší odborná kvalifikace a jejich studium není ukončeno získáním akademického titulu. Vyznačují se zejména zájmovým edukačním zaměřením. Posluchači U3V nejsou považováni za studenty ve smyslu zákona o VŠ, nicméně i přesto mají i oni možnost navštěvovat počítačové učebny, univerzitní knihovny, aj. Každý student rovněž obdrží index o studiu a po úspěšném dokončení studia je mu uděleno osvědčení o absolutoriu (Veteška, Vacínová a kol., 2011, s. 139).

Nabídka studijních oborů je velmi bohatá. Jednotlivé U3V se snaží o pravidelné obnovování nabízených studijních oborů a jejich obsahů, což je důležitá informace zejména pro stálé a vytrvalé studenty, neboť mají stále z čeho vybírat. Každý uchazeč si tedy zaručeně přijde na své (Veteška, Vacínová a kol., 2011, s. 139). Kurzy na U3V většinou trvají jeden až šest semestrů a jsou uchazeči o studium vybírány zcela podle jejich individuálních zájmů. Největší zájem jeví posluchači o kurzy věnující se medicíně, psychologii, dějinám umění nebo práci s výpočetní technikou. Studijní poplatky se pohybují v nízkých částkách, zpravidla v řádu stokorun (Šerák, 2009, s. 196 - 197).

Během rozvoje hnutí U3V se utvářely názory na cíle U3V, které se s dobou postupně měnily. Za počáteční byly považovány následující tři cíle:

- *„Seznámit starší občany s vědeckými poznatky.*
- *Prohloubit jejich sebepoznání.*
- *Pomoci jim získat nadhled a tím ulehčit jejich přizpůsobování a orientaci ve stále složitějším a měnícím se prostředí.“*

(Mühlpachr, 2004, s. 141)

V poslední době získává na významu spíše sociálně psychologická funkce, kterou má vzdělávání na U3V plnit. Je důležité uchovat určitou kvalitu života a rovněž se snažit předejít možnému sociálnímu napětí mezi starší a mladou generací. Vzdělávací aktivity prostřednictvím U3V si tedy kladou za cíl především sblížení a porozumění těchto dvou generací (Mühlpachr, 2004, s. 140).

3. 1. 1. Mezinárodní sdružení univerzit třetího věku (AIUTA)

Potřeba vzájemné komunikace mezi stále se zvyšujícím počtem univerzit třetího věku byla důvodem, proč v roce 1977 došlo ve francouzském městě Toulouse ke vzniku Mezinárodního sdružení univerzit třetího věku (Petřková in Bočková a kol., 1994, s. 28).

Existence tohoto sdružení je dále důležitá kvůli tomu, že podporuje vznik U3V všude ve světě, získává kulturní a vědecké kontakty mezi členy, zasluhuje se o navazování styků v oblasti regionálních zájmů, řídí činnost mezi členy, především v oblasti vzdělávání, studiu a výzkumu, dává svým členům k dispozici jak poradenské, tak informační služby, a rovněž je v blízkém kontaktu s organizacemi, které svou činnost zaměřují na vyšší vzdělávání a životní podmínky starší generace (Mühlpachr, 2004, s. 140).

3. 1. 2. Asociace univerzit třetího věku (AU3V)

O 16 let později, v roce 1993, došlo i v České republice několika dobrovolníky, kteří se věnují problematice vzdělávání seniorů, k založení Asociace univerzit třetího věku. Jedná se o „*občanské sdružení institucí, které nabízejí a provozují vzdělávací aktivity na úrovni vysokoškolského vzdělávání určené občanům České republiky v důchodovém věku*“ (Asociace univerzit třetího věku, 2012-02-25). Tato organizace získala rovněž členství v Mezinárodním sdružení univerzit třetího věku (Petřková in Bočková a kol., 1994, s. 28).

AU3V, jakožto neziskové sdružení, je v současnosti tvořeno 31 aktivními členy. Tato organizace sídlí v Brně a její fungování je řízeno předsednictvem, které svou činnost vykonává ode dne 12. 1. 2011, kdy bylo zvoleno na Valném shromáždění AU3V (Asociace univerzit třetího věku, 2012-02-25).

Hlavními úkoly AU3V jsou zajištění dostatečné informovanosti svých členů a umožnění mezinárodních kontaktů AU3V s vedoucími evropskými organizacemi, jako jsou především AIUTA, EFOS a evropské informační sítě pro U3V, jež jsou pod záštitou univerzity v Ulmu. AU3V velice dobře vychází se svými partnery v zahraničí (Asociace univerzit třetího věku, 2012-02-25).

3. 2. Virtuální univerzity třetího věku (VU3V)

„*Virtuální univerzita třetího věku představuje novou moderní alternativu ke klasické prezenční přednáškové výuce U3V*“ (Univerzita třetího věku a Virtuální U3V, 2012-03-01). Jedná se rovněž o vzdělávání seniorů na vysokoškolské úrovni. Tato forma studia se podobá distančnímu vzdělávání a e-learningu, neboť její fungování je spjato především s využíváním nových komunikačních technologií a internetu (Univerzita třetího věku a Virtuální U3V, 2012-03-01).

Virtuální typ univerzity třetího věku vznikl především proto, aby usnadnil a leckdy i umožnil studium ve stáří i těm seniorům, kteří se z různých důvodů (velká vzdálenost od místa bydliště, hodně peněz za dopravu, špatný zdravotní stav, časová vytíženost aj.) nemohou účastnit prezenční formy studia v místech, kde dané vysoké školy a univerzity sídlí a kde fungují klasické univerzity třetího věku (Univerzita třetího věku a Virtuální U3V, 2012-03-01).

Při této formě vzdělávání seniorů je hodně využíváno nových informačních technologií a studium je založeno převážně na práci s internetem. Mnoho seniorů má právě z tohoto největší obavy. Avšak, u těchto kurzů je výhodou, že účastníci nemusí umět pracovat s počítačem před započítím studia, neboť právě tyto znalosti získávají během své účasti na přednáškách, a tím si rozvíjí svou počítačovou a informační gramotnost (Univerzita třetího věku a Virtuální U3V, 2012-03-01).

Výuka probíhá v tzv. konzultačních střediscích prostřednictvím virtuálních přednášek, jež natočí vysokoškolští lektori, a ty jsou poté studentům pouštěny přes internetové stránky www.e-senior.cz (Univerzita třetího věku a Virtuální U3V, 2012-03-01). Studenti tento audiovizuální záznam přednášky shlédnou pravidelně každých 14 dní ve vypsanych termínech výuky (Veteška, Vacínová a kol., 2011, s. 140 - 141). Po promítnutí každé přednášky probíhá společná diskuze mezi studenty na právě probírané téma. V závěru hodiny studenti společně odpovídají na otázky v kolektivním testu, aby si ověřili, že pochopili výklad a že rozumí způsobu vyplňování testů. Vše je řízeno moderátorem. Pokud mají studenti nějaké nejasnosti či doplňující otázky ke shlédnuté přednášce, mohou prostřednictvím e-mailové komunikace kontaktovat lektora, který onu přednášku natočil a který jim na jejich dotazy odpoví (Univerzita třetího věku a Virtuální U3V, 2012-03-01).

Přednášky jsou k dispozici na Seniorském portálu VU3V www.e-senior.cz, který je zčásti přístupný veřejnosti, ale některé informace, jako právě natočené přednášky, jsou dostupné pouze zaregistrovaným osobám (moderátorům výuky, studujícím seniorům), kterým je přiděleno jejich vlastní uživatelské jméno a heslo (Univerzita třetího věku a Virtuální U3V, 2012-03-01).

Výhoda tohoto systému spočívá především v tom, že si senioři mohou již probrané přednášky pustit následně i doma, nebo kdekoliv, kde mají přístup k internetu. Tímto se jim naskýtá možnost si probranou látku opakovat podle svých potřeb, což je dobré zvláště u seniorů (Veteška, Vacínová a kol., 2011, s. 140 - 141).

Během 14 denního volna mají studenti prostor pro samostudium a pro zpracování individuálního testu, který ověřuje jejich znalosti, a vyplnění alespoň jednoho testu (otázky v testu se mění, tudíž studenti si mohou doma zkusit vypracovat více testů) vždy po každé přednášce je v rámci studia na VU3V povinné pro všechny studenty. Na konci semestru každý student vyplní závěrečný test, který shrnuje látku probranou za celý semestr. Na tento test mají studenti pouze jeden pokus (Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01).

Pokud senior splní všechny podmínky studia na VU3V, získá v závěru každého semestru Pamětní list. Po absolvování 6 semestrů dostane účastník certifikát o „Absolvování Virtuální Univerzity třetího věku“ (Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01).

Důležitost tohoto projektu se dá shrnout do následujících bodů:

- rozšiřuje možnosti seniorů v rámci jejich aktivního trávení volného času
- podporuje aktivní setkávání občanů
- posiluje vědomostní a znalostní úroveň seniorů
- aktivita seniorů a jejich získané vlastnosti a zkušenosti se dají využít v rámci regionální činnosti v oblasti udržitelného rozvoje venkova

(Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01)

Studium na Virtuální Univerzitě třetího věku má mnoho výhod. Avšak velikou nevýhodou oproti té klasické U3V je, že studenti si sami za sebe nemohou vybrat, jaké

téma, obor, chtějí studovat, ale musí se dohodnout za skupinu a podřídít se většinovému názoru. Ne vždy dané téma musí každému vyhovovat.

3. 2. 1. Důležití aktéři

Garant kursu VU3V – jedná se o univerzitu/fakultu, která má fungování VU3V zcela na starosti. Tuto aktivitu financuje, vymýšlí jednotlivá témata a zaručuje odbornou úroveň tohoto typu vzdělávání (Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01).

Kontaktní osoba (moderátor výuky) v konzultačním středisku – má na starost průběh výuky, spouštění techniky, která je zapotřebí k poslechu přednášek, pomáhá seniorům při výběru nového téma semestrálního kurzu a celkově je seniorům během výuky k dispozici. Dále také vykonává potřebnou administrativu, je v kontaktu s Centrem VU3V při PEF ČZU v Praze a pravidelně seniory informuje o průběhu a případných změnách či událostech. Není nutné, aby moderátor byl odborníkem na daná témata. Každá kontaktní osoba je povinna se zúčastnit semináře, kde bude proškolená ohledně způsobu vedení a průběhu výuky (Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01).

Účastník VU3V (senior) – musí splňovat stanovené podmínky, aby se mohl ke studiu přihlásit. Nejzásadnější podmínkou je, že účastník musí mít statut důchodce, kterým je senior, osoby se sníženou zaměstnaností a osoby starší padesáti let a výše. Dále je potřeba, aby vyplnil přihlášku ke studiu, kterou mu vzápětí potvrdí pověřené osoby v daném konzultačním středisku. Jeho další povinností je zaplatit studijní poplatek, který se odvíjí podle právě zvoleného tématu. Účastní se přednášek, vypracovává testy jak společně na hodinách, tak i samostatně doma, a studium zakončuje vyplněním závěrečného testu. Není nutné, aby účastník VU3V měl doma počítač s přístupem na internet, avšak je to velkou výhodou (Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01).

3. 2. 2. Virtuální kurzy

Kurzy patří do studijního programu „Svět okolo nás“, který je realizován prostřednictvím vzdálené výuky Univerzity třetího věku, tzv. formou Virtuální univerzity třetího věku. Celý tento vzdělávací cyklus se skládá z 6 absolvovaných semestrů, a to zcela bez závislosti na časovém rozpětí délky studia. Všechny přednášky jednotlivých kurzů jsou natočeny lektory a studentům pravidelně pouštěny v jejich hodinách (Přehled virtuálních kurzů, 2012-03-04).

Tabulka č. 2: Nabídka virtuálních kurzů

Nabídka virtuálních kurzů	
NÁZEV KURZU	GARANT KURZU
Astronomie	Univerzita Karlova, Fakulta matematickofyzikální
Etika jako východisko z krize společnosti	Centrum dalšího vzdělávání Technická univerzita v Liberci
Kouzelná geometrie	Univerzita Karlova, Fakulta matematickofyzikální
Lesnictví	Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze
Historie a současnost české myslivosti (Myslivost)	Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze
Pěstování a využití jedlých a léčivých hub	Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze
Podpora rozhodování a řízení	Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze
Vývoj a současnost Evropské unie	Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze
Vývoj informačních technologií	Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze
Čínská medicína v naší zahrádce	Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze
Dějiny oděvní kultury	Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze ve spolupráci s Centrem dalšího vzdělávání TU v Liberci

Zdroj: (Přehled virtuálních kurzů, 2012-03-04)

Nabídka virtuálních kurzů byla nejprve zaznamenána 5. 12. 2011, kdy v ní figurovalo pouze 9 virtuálních kurzů. 20. 2. 2012 bylo zjištěno, že se nabídka virtuálních kurzů rozrostla o dvě nová témata, a to o témata Čínská medicína v naší zahrádce a Dějiny oděvní kultury, což je známkou toho, že počínaje novým semestrem se nabídka virtuálních kurzů rozšířila. Je z toho rovněž patrná snaha o vylepšování tohoto projektu.

3. 2. 3. Konzultační střediska

Konzultační středisko je „pracoviště kontaktované a garantované PEF ČZU v Praze pro potřeby Virtuální výuky U3V na základě zájmu jednotlivých organizací (obcí,

měst, mikroregionů, MAS, místních knihoven, Klubu seniorů, zájmových seniorských spolků apod.) v celé ČR, nezávisle na regionu“ (Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01).

Do sítě konzultačních středisek projektu Virtuální univerzity třetího věku je možné se zapojit následujícím způsobem. Za prvé, je důležité určit subjekt, který bude tuto vzdělávací aktivitu provozovat. Může to být například městský/obecní úřad, knihovna, informační centrum, klub seniorů, škola aj. Za druhé, je potřeba podepsat smlouvu o provozování VU3V mezi zástupcem organizace a rektorem ČZU v Praze, a to buď v měsíci září anebo lednu (je jedno, jestli konzultační středisko začne fungovat před začátkem zimního nebo letního semestru). Za třetí, si daná organizace vybere kontaktní osobu, která bude mít na starosti průběh VU3V v daném konzultačním středisku. Je nutné, aby tato osoba absolvovala informační školení opět v měsíci září nebo lednu. Dalším důležitým bodem je, že kontaktní osoba zašle za organizaci základní informace o konzultačním středisku opět do měsíce září či ledna. Dále kontaktní osoba vybere vhodný termín pro zahajovací přednášku a rovněž pro následující 3 přednášky, které se uskuteční vždy po 14 dnech ve stejný den a ve stejný čas. Je nezbytné termín zahajovací přednášky projednat s Ing. Nehodovou, neboť se úvodní přednášky vždy sama osobně účastní, aby organizátorům výuky vysvětlila vše potřebné pro správný chod daného konzultačního střediska (Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01).

Konzultační středisko má na starosti kontaktovat seniory a zajistit dostatečnou propagaci nabízené vzdělávací aktivity v dané oblasti (Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-04).

Je potřeba, aby bylo dobře technicky vybavené a výuková místnost obsahovala všechno potřebné vybavení sloužící během přednášek - počítač s připojením na internet, plátno, dataprojektor, ozvučení (Projekt Virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01).

Tabulka č. 3: Přehled konzultačních středisek v krajích ČR

PŘEHLED KONZULTAČNÍCH STŘEDISEK V KRAJÍCH ČR		
KRAJ	MĚSTO/OBEC	ORGANIZÁTOR VÝUKY
JIHOČESKÝ KRAJ	Benešov nad Černou	Základní škola Benešov nad Černou
	Borovany	MAS Sdružení Růže
	České Budějovice	Akademický klub třetího věku Aktiv, o. s.
	Dačice	Městská knihovna
	Dačice	VŠE, Fakulta managementu
	Horní Stropnice	Humanitas o.p.s.
	Jindřichův Hradec	VŠE, Fakulta managementu
	Kaplice	Gymnázium, Střední odborná škola ekonomická a Střední odborné učiliště
	Nové Hrady	Městský úřad Nové Hrady
	Sezimovo Ústí	VOŠ, SŠ a Centrum odborné přípravy
	Třeboň	Městský úřad Třeboň
	Vodňany	MAS Vodňanská ryba
Počet konzultačních středisek: 12		
JIHOMORAVSKÝ KRAJ	Suchohrdly	Komunitní škola
	Višňové	Základní škola a Mateřská škola
Počet konzultačních středisek: 2		
KRAJ VYSOČINA	Chotěboř	Městská knihovna

	Jihlava	VŠPJ, Centrum celoživotního vzdělávání
	Pelhřimov	Hodina H, občanské sdružení
	Třešť	Městský úřad
Počet konzultačních středisek: 4		
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ	Hořiněves	Základní škola a Mateřská škola
Počet konzultačních středisek: 1		
LIBERECKÝ KRAJ	Semily	Městská knihovna
Počet konzultačních středisek: 1		
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	Karviná	Akademie J. A. Komenského
	Karviná	Slezská univerzita Opava, OPF Karviná
	Krnov	Slezská univerzita v Opavě, Vzdělávací centrum v Krnově
	Opava	Slezská univerzita v Opavě
	Ostrava	Internetové vzdělávací centrum
	Ostrava	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
Počet konzultačních středisek: 6		
OLOMOUCKÝ KRAJ	Jeseník	Penzion pro seniory
	Libina	Klub seniorů
	Loučná nad Desnou	Klub seniorů
	Mohelnice	Městské kulturní středisko
	Olomouc	Univerzita třetího věku při Univerzitě Palackého v Olomouci
	Šumperk	Akademie J. A.

		Komenského
	Uničov	Městské kulturní zařízení
Počet konzultačních středisek: 7		
PARDUBICKÝ KRAJ	Srnojedy	Obecní úřad
Počet konzultačních středisek: 1		
PLZEŇSKÝ KRAJ	Běšiny	Místní úřad
	Bolešiny	ZŠ a MŠ Bolešiny, příspěvková organizace
	Bor u Tachova	Klub seniorů při SPOZ Bor
	Chanovice	Základní škola Chanovice
	Dešenice	Úřad městyse Dešenice
	Horažďovice	Městský úřad Horažďovice
	Kasejovice	Kulturně společenské a vzdělávací centrum
	Kdyně	Turistické informační centrum
	Klatovy	Úhlava o. p. s.
	Koloveč	Městys Koloveč
	Loučim	Obecní úřad
	Mirošov	Domov Harmonie Mirošov
	Nezdice	Občanské sdružení Aktivios
	Nýrsko	Městský úřad Nýrsko
	Planá	MANAG Et C, spol. s r. o.
	Plánice	Město Plánice
	Přeštice	Občanské sdružení Aktivios
	Sušice	Sociální služby města Sušice
	Švihov	Komunitní škola Švihov
	Vlčice	Domov pro seniory
Zahořany	Obec Zahořany	
Zavlekov	ZŠ a MŠ Zavlekov	
Ždírec	Občanské sdružení Aktivios	

	Železná Ruda	Městský úřad Železná Ruda
Počet konzultačních středisek: 24		
PRAHA	Praha 5 - Lužiny	Sociálně terapeutická dílna
	Praha 5 - Stodůlky	Středisko sociálních služeb, Klub seniorů Lukáš
	Praha 5 - Zbraslav	Klub aktivního stáří
	Praha 6 - Suchdol	PEF ČZU v Praze
	Praha 10 – Zahradní město	Point 50+, o. p. s.
Počet konzultačních středisek: 5		
STŘEDOČESKÝ KRAJ	Benešov	TREND PARTNER s. r. o.
	Bílichov	Obecní úřad Bílichov
	Černošice	Dům s pečovatelskou službou Černošice
	Horoměřice	Obec Horoměřice
	Rožmitál pod Třemšínem	Centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových
	Sázava	Městský úřad
	Sedlčany	Městská knihovna
	Týnec nad Sázavou	Městský úřad
	Vestec	Obec Vestec
Počet konzultačních středisek: 9		
ÚSTECKÝ KRAJ	Jílové	Městský úřad
	Litoměřice	VOŠ, OA a SOŠ EKONOM, o. p. s.
	Roudnice nad Labem	VOŠ, OA a SOŠ EKONOM, o. p. s.
Počet konzultačních středisek: 3		
ZLÍNSKÝ KRAJ	Luhačovice	Lázeňský dům Praha
	Uherský Brod	Gymnázium J. A. Komenského
	Vsetín	Masarykova veřejná

		knihovna Vsetín
Počet konzultačních středisek: 3		

Zdroj: (Konzultační střediska, 2012-03-04)

5. 12. 2011 bylo zaznamenáno, že v České republice existuje celkem 65 konzultačních středisek. V Jihočeském kraji - 9, v Jihomoravském kraji - 1, v kraji Vysočina - 4, v Libereckém kraji - 1, v Moravskoslezském kraji - 5, v Olomouckém kraji - 5, v Pardubickém kraji - 1, v Plzeňském kraji - 20, v Praze - 5, ve Středočeském kraji - 8, v Ústeckém kraji - 3 a ve Zlínském kraji - 3. V Karlovarském a Královéhradeckém kraji žádné konzultační středisko zřízeno nebylo.

20. 2. 2012 bylo zjištěno, že počet konzultačních středisek počínaje novým semestrem vzrostl z počtu 65 na celkem 78 konzultačních středisek. V jednotlivých krajích se počet konzultačních středisek změnil takto: Jihočeský kraj - 12, Jihomoravský kraj - 2, kraj Vysočina - 4, Liberecký kraj - 1, Moravskoslezský kraj - 6, Olomoucký kraj - 7, Pardubický kraj - 1, Plzeňský kraj - 24, Praha - 5, Středočeský kraj - 9, Ústecký kraj - 3, Zlínský kraj - 3. Úplně nově bylo zřízeno 1 konzultační středisko v Královéhradeckém kraji. Pouze v Karlovarském kraji nebyla dosud zaznamenána existence konzultačního střediska.

Zřizování konzultačních středisek má určitý přínos jak pro samotná města, tak pro organizace, které tato konzultační střediska zřizují, ale rovněž i pro samotné obyvatele měst. V tabulce č. 3 jsou uvedeny různé organizace, které fungují v roli organizátorů výuky, což znamená, že jednotlivá konzultační střediska zastřešují a zajišťují jejich chod. Nejedná se vždy o stejné organizace, nicméně všechny tyto organizace mají minimálně jedno společné. Plní důležitou funkci a roli v životě dané komunity. V případě zřizování konzultačních středisek VU3V se snaží o naplňování potřeb osob v důchodovém věku a o zvyšování kvality jejich života. Prostřednictvím těchto konzultačních středisek se zvyšují možnosti, jak mohou senioři trávit svůj volný čas. Je patrné, že tato střediska nemají pouze vzdělávací charakter. Leckdy je vzdělání až na druhém místě, co se týká významu těchto konzultačních středisek. Důležitým aspektem je především to, že senioři mají možnost a prostor se setkávat se svými vrstevníky, trávit s nimi čas a nějakým způsobem se zařadit do společenského života.

EMPIRICKÁ ČÁST

4. Průzkum postojů studentů a organizátorů výuky v Konzultačním středisku VU3V v Týnci nad Sázavou a zjišťování názoru veřejnosti

Tato část prezentuje především zjištěné poznatky z provedeného průzkumu, který je celý zaměřen na existenci Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou. Zásadními body budou pocity samotných studentů ohledně studia Virtuální univerzity třetího věku v Konzultačním středisku v Týnci nad Sázavou, názory kontaktních osob na chod a úspěšnost tohoto konzultačního střediska a v neposlední řadě i vyjádření veřejnosti. Cílem tohoto průzkumu je především získat odpovědi na následující výzkumné otázky: **Co účastníky motivuje ke studiu?, Jak reagují kontaktní osoby/moderátorky výuky na existenci a chod konzultačního střediska?, Proč se dotazovaní lidé z veřejnosti nepřihlásili ke studiu?**

4. 1. Konzultační středisko VU3V v Týnci nad Sázavou

Konzultační středisko Virtuální univerzity třetího věku vzniklo v Týnci nad Sázavou v měsíci září roku 2011 podepsáním smlouvy, která se dá při případném nezájmu o studium kdykoliv vypovědět. Garantem střediska je Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze. Role organizátora výuky se zhostil Městský úřad Týnec nad Sázavou. Chod tohoto konzultačního střediska mají na starosti dvě pověřené kontaktní osoby, jimiž jsou přímo pracovnice městského úřadu, a to paní místostarostka a slečna referentka. Právě tyto dvě osoby jsou velkými pomocnicemi pro studenty a to nejen z toho důvodu, že se na ně mohou s čímkoliv ohledně studia na VU3V obrátit, ale rovněž kvůli tomu, že obě zastávají navíc role moderátorek výuky. Jsou jim tedy nápomocny nejen mimo výuku kvůli vyřízení administrativních záležitostí, ale i během výuky.

Výuka probíhá v prostorách městského úřadu ve velké zasedací místnosti, která obsahuje veškeré potřebné technické vybavení. Výuka v tomto konzultačním středisku byla zahájena dne 24. 10. 2011., a to pilotním kurzem Astronomie. Tento zkušební semestr obsahoval pouze čtyři přednášky, jejichž hlavním smyslem bylo především pochopení systému výuky. V současnosti probíhá v tomto konzultačním středisku výuka druhého semestru. Studenti si sami zvolili téma Kouzelná geometrie (Konzultační střediska, 2012-03-04).

Tabulka č. 4: Rozpis přednášek na letní semestr 2012/2013

KOUZELNÁ GEOMETRIE		
Přednáška	Datum	Hodiny
Zahájení:	06. 02. 2012	14:00 – 15:30
Další termíny:	20. 02. 2012	14:00 – 15:30
	05. 03. 2012	14:00 – 15:30
	19. 03. 2012	14:00 – 15:30
	02. 04. 2012	14:00 – 15:30
	16. 04. 2012	14:00 – 15:30

Zdroj: (Konzultační střediska, 2012-03-04)

Přednášky probíhají pravidelně po čtrnácti dnech a vždy ve stejný čas. Na zahajovací hodině student vyplní a odevzdá přihlášku ke studiu a zaplatí studijní poplatek. Každé téma je jinak finančně ohodnoceno. Za pilotní semestr Astronomie zaplatili studenti 150,- Kč. Výuka témat Lesnictví, Vývoj informačních technologií, Vývoj a současnost EU, Podpora rozhodování a řízení a Pěstování a využití jedlých a léčivých hub vyjde studenty na 200,- Kč za semestr. Mezi nejdražší patří témata Etika, Myslivost a Kouzelná geometrie, která stojí 300,- Kč za semestr (Projekt virtuální univerzita třetího věku, 2012-03-01).

Kontaktní osoby a moderátorky výuky v jedné osobě si na každé hodině zaznamenávají docházku jednotlivých studentů do prezenční listiny. Pokud se student, z jakýchkoli důvodů, nemůže zúčastnit přednášky, není jeho povinností, nýbrž pouhou slušností, předem kontaktovat jednu ze dvou pověřených osob a tento fakt jí sdělit.

Na hodinách vládne přátelská atmosféra. Studenti vychází dobře jak mezi sebou, tak i s moderátorkami výuky. Skupinka studentů je velice snaživá a je na nich vidět, že je tento způsob trávení volného času velmi baví. Všichni jsou rovněž velmi komunikativní, proto tato skupina studujících nemá žádný problém se na něčem domluvit. Nikdo z nich není problémové povahy, tudíž zde nedochází ani k žádným konfliktům či hádkám. Na přednáškách se neprobírají pouze věci týkající se právě probírané látky, ale studenti se mezi sebou baví i o běžných věcech, což jim zaručeně pomáhá k lepšímu navazování kontaktů a získávání nových přátel.

4. 2. Metodologie výzkumu

Pro průzkum byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu, a to polostrukturované rozhovory. Tyto rozhovory byly prováděny se třemi skupinami respondentů. První skupinou jsou studenti studující VU3V v Konzultačním středisku v Týnci nad Sázavou, druhou skupinu představují kontaktní osoby v tomto konzultačním středisku a třetí skupina je zastoupena lidmi z veřejnosti. Struktura rozhovoru pro studenty obsahuje 16 otázek, rozhovor pro kontaktní osoby je sestaven z 10 otázek a rozhovor pro veřejnost je složen pouze ze 3 otázek. Všechny získané odpovědi z provedených rozhovorů byly vyhodnoceny porovnáním odpovědí názorů respondentů z jednotlivých skupin.

Rozhovory se studenty byly provedeny se všemi studenty, kteří jsou zapsáni ke studiu v Konzultačním středisku VU3V v Týnci nad Sázavou. Celkový počet deseti studentů je složen ze čtyř žen a šesti mužů, z čehož je patrné, že v tomto konzultačním středisku převažuje mužská část studujících jedinců. Respondenti se pohybují ve věkovém rozmezí od 59 do 77 let, přičemž nejmladším účastníkem výuky je muž a nejstarším studentem rovněž muž. Pouze tři studenti z deseti bydlí přímo v Týnci nad Sázavou. Ostatní pochází z okolních vesnic. Co se týká nejvyššího dosaženého vzdělání, je to přesně půl na půl. Polovina studentů, tedy čtyři muži a jedna žena, má vysokoškolské vzdělání, a druhá polovina studentů, dva muži a tři ženy, má vzdělání středoškolské. Tyto údaje (pohlaví, věk, místo bydliště, nejvyšší dosažené vzdělání) byly zjištěny z otázek, které byly položeny ještě před započítáním samotného rozhovoru.

Studenti už mě i mé záměry znali díky mé přítomnosti na několika hodinách jejich výuky (zde s nimi proběhla i domluva na místě a čase provedení rozhovoru), tudíž při našem osobním setkání za účelem poskytnutí rozhovoru nebylo více potřeba zdůrazňovat, co je cílem mé bakalářské práce. Respondenti byli před poskytnutím rozhovoru pouze upozorněni na to, že vše proběhne zcela anonymně a získané informace budou zveřejněny pouze v mé bakalářské práci. K zaznamenávání odpovědí nebyla využita žádná technika (diktafon), ale pouze tužka a papír.

Další rozhovory byly prováděny se dvěma pracovníci městského úřadu, které se zhostily rolí kontaktních osob a moderátorek výuky a mají chod a fungování tohoto konzultačního střediska na starosti. Jedná se o paní místostarostku a slečnu referentku. Po jejich kladných vyjádřeních ohledně plánovaného rozhovoru jim bylo oběma nabídnuto

osobní setkání. Toto setkání proběhlo pouze s paní místostarostkou. Rozhovor se uskutečnil po vzájemné domluvě u ní v kanceláři na městském úřadě. Odpovědi byly zaznamenávány ručně na papír. Slečna referentka dala přednost e-mailové komunikaci. Otázky jí byly tedy zaslány e-mailem, přičemž obratem zaslala své odpovědi.

Názory veřejnosti na existenci Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou byly zjišťovány formou krátkých rozhovorů. Po poradě s mým vedoucím práce ohledně počtu respondentů bylo osloveno šest občanů – dva muži a čtyři ženy. Jedná se o lidi ve věkovém rozmezí 65 – 74 let. Pět respondentů pochází z Týnce nad Sázavou a jeden z okolní vesnice. Všichni mají středoškolské vzdělání. Nutností bylo, aby lidé z veřejnosti splňovali podmínky (především věk a sociální postavení), které by jim umožňovaly účast na studiu Virtuální univerzity třetího věku. Lidé byli vybráni na základě známosti, tudíž domluva s nimi na místě a čase nedělala žádnou potíž. Tato metoda byla vybrána především z toho důvodu, že pro mě bylo příjemnější jednat s lidmi, které znám, nebo kteří mi byli od mých známých doporučení, než s cizími lidmi, které bych měla oslovit. Jedním z důvodů byl rovněž i strach z odmítnutí či výsměchu. Asi i proto bylo vsazeno na jistotu, protože jsem si byla vědoma toho, že moji známí mi vyjdou maximálně vstříc a domluva s nimi bude bezproblémová. Vybraným respondentům byly osobně položeny tři otázky. Odpovědi byly zaznamenávány ručně na papír, neboť stejně jako v případě studentů, nevypadalo použití diktafonu jako ideální způsob zaznamenávání reakcí dotazovaných lidí. Rozhovory probíhaly na předem domluvených místech a vše proběhlo dobře bez jakýchkoli problémů.

4. 3. Vyhodnocení odpovědí studentů

1. Jak jste se dozvěděl/a o existenci konzultačního střediska Virtuální univerzity třetího věku v Týnci nad Sázavou?

Na tuto otázku bylo odpovězeno různě. Tři studenti odpověděli, že se s touto informací setkali poprvé prostřednictvím místního tisku (Student č. 10: „*Myslím si, že úplně poprvý jsem si o tom přečetl v Týneckých listech.*“). Další tři studenti odpověděli, že se o tom dozvěděli z letáků, či jiných propagačních materiálů (Student č. 1: „*Seděla jsem v čekárně u doktorky, tam jsem se nudila, tak jsem si tam listovala a našla jsem o tom letáček.*“). Na internetu si tuto informaci vyhledali pouze dva studenti, což vypovídá o tom, že starší generace dává i nadále přednost tištěným zdrojům. Vyvozují tak i z toho důvodu, že tato informace je jinak velice dobře dohledatelná na webových stránkách

města. Od přátel se to dozvěděli rovněž pouze dva studenti (Student č. 4: „*Dozvěděl jsem se o tom od svých bejvalejch spolužáků na srazu třídy.*“).

2. Co Vás vedlo k přihlášení na kurzy Virtuální univerzity třetího věku?

Ve třech případech byla zmíněna odpověď, že studenti chtěli být součástí kolektivu a být v kontaktu s lidmi (Student č. 9: „*Chtěla jsem na starý kolena něco změnit, tak jsem se rozhodla, že se přihlásím a aspoň poznám nové lidi. Zatím mi to přineslo jenom samou dobrotu.*“). Další tři studenti toužili po dalším vzdělání a považovali to za dobrou možnost, jak zaplnit svůj volný čas a poznat nové přátele. U dalších třech studentů byla důvodem jejich přihlášení na tyto kurzy zvědavost a chuť zkusit něco nového (Student č. 10: „*No, asi sem chtěl zjistit, co to je a jak to bude probíhat. Proč bych to nezkusil. Rozhodně jsem neměl co ztratit, tak sem se šel hlavně ze zvědavosti podívat na tu úvodní hodinu a líbilo se mi to.*“). V jednom případě byla zaznamenána odpověď, že dotyčná studentka se přihlásila, protože ji lákalo společné studium s kamarádkou.

3. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a navštěvovat virtuální typ kurzů a ne normální Univerzitu třetího věku?

Sedm studentů odpovědělo, že si tuto virtuální variantu studia si zvolilo především z důvodu blízké vzdálenosti od místa jejich bydliště (Student č. 1: „*Hlavním důvodem je, že to je přímo u nosu.*“). Jeden student uvedl, že mu vyhovuje, že tato výuka probíhá na malém městě, a že pro něj byly rovněž rozhodující časové důvody a menší finanční náročnost. Jedna studentka rovněž jako rozhodující faktor zmínila blízkou vzdálenost od místa svého bydliště, a to především kvůli svému zdravotnímu stavu, který by byl komplikací pro pravidelné cestování. Pouze jeden student zmínil, že se přihlásil hlavně z toho důvodu, aby mohl porovnat úroveň výuky v Konzultačním středisku v Týnci nad Sázavou s jiným konzultačním střediskem (Student č. 10: „*No, vzhledem k tomu, že už jsem podobnej kurz absolvoval jinde, tak sem se sem přihlásil hlavně kvůli tomu, abych to mohl porovnat, jestli to tady chodí stejně nebo jinak.*“).

4. Je kurz, který právě navštěvujete, Vaším prvním kurzem na Virtuální univerzitě třetího věku, nebo jste už podobný kurz navštívil/a někde jinde?

V devíti z deseti případů byla zaznamenána odpověď, že se jedná o jejich první kurz na Virtuální univerzitě třetího věku (Student č. 3: „*No, to je úplně můj první kurz. Za*

mejh mladejch let tohle nebejvalo.“). Pouze jeden student uvedl, že už podobný kurz absolvoval v Praze.

5. Jaké jsou reakce Vaší rodiny a okolí na Vaše studium?

Rodiny osmi studentů své rodinné příslušníky chválí a jsou nadšeni z jejich volby dále se vzdělávat. Jejich reakce jsou vesměs dobré a příznivé (Student č. 7: *„Podporujou a chválej mě, jsou rádi, že nejsem zatrpklej dědek.“*). Pouze ve dvou případech se výpovědi studentů odlišovaly. Jeden student uvedl, že o svém studiu rodině ani neřekl, protože je přesvědčen, že by si o něm myslela, že se zbláznil. Další studentka reakce svého okolí nezná, neboť se k tomu nikdo z její rodiny ani známých nevyjádřil (Student č. 9: *„Trochu zklamání, nikdo se mi k tomu nevyjádřil a nikoho to ani nezajímá.“*).

6. Společně s moderátorem a dalšími účastníky máte možnost si vybrat nové téma semestrálního kurzu. O jaké téma z dané nabídky byste měl/a největší zájem?

Respondenti ve svých odpovědích většinou vybrali více témat, kterým by se rádi věnovali. Největší zájem byl projeven o téma Pěstování a využití jedlých a léčivých hub, a to celkem ve čtyřech případech (Student č. 4: *„Jelikož jsem se už jedenkrát pokoušel pěstovat žampiony, ale moc nám jich nevyrostlo, tak bych rád získal nové poznatky o pěstování jedlých hub.“*). Dále se se stejným počtem ohlasů umístila témata Využití informačních technologií (Student č. 9: *„Mám zájem o předmět Využití informačních technologií, protože je to in.“*), Myslivost a Kouzelná geometrie, kterou studenti v Konzultačním středisku v Týnci nad Sázavou studují právě tento semestr. Každé z těchto uvedených témat bylo vybráno třemi studenty. O něco menší zájem projevili studenti o témata Lesnictví a Podporování rozhodování a řízení. Obě tato témata byla zvolena dvěma studenty. Pouze jeden student se vyjádřil, že by do výuky rád zařadil téma s názvem Etika jako východisko z krize společnosti (Student č. 2: *„Tenhle obor by mě zajímal zejména, protože nevím, jestli nějaký východisko ještě existuje.“*). V žádné odpovědi nebylo zaznamenáno téma Vývoj a současnost Evropské unie, což je docela překvapující při současné společenské situaci. Rovněž nebyla zmíněna dvě témata Čínská medicína v naší zahrádce a Dějiny oděvní kultury, což je způsobeno tím, že se jedná o témata nová, a když byly tyto otázky rozhovoru připravovány, nebyla ještě zahrnuta v nabídce.

7. Chybí Vám v nabídce nějaká témata, která Vás zajímají?

Pouze pět studentů na tuto otázku odpovědělo ano. V odpovědích se objevila témata Ekonomie (Student č. 1: „*Víte, chybí mi tam ekonomie, protože já nějak nechápu to hospodaření v tom našem státě. Tak třeba bych po absolvování tohohle kurzu byla chytřejší.*“), Meteorologie, Zdravotnictví, Historie, Rehabilitace a Fyzioterapie. Dva studenti odpověděli, že zatím neví, momentálně je nic nenapadá. Jedna studentka pronesla, že jí nabídka vyhovuje tak, jak je, a žádná témata jí nechybí. A dva studenti se k této otázce nevyjádřili vůbec.

8. Jak vnímáte situaci, kdy přednášející není přímo přítomen na přednášce, ale jeho výklad je Vám přehráván pomocí internetu?

Šest studentů stručně odpovědělo, že jim tento způsob výuky vyhovuje, a že k tomu nemají vůbec žádné výhrady. V jednom z těchto případů byla dokonce naopak upřednostněna přítomnost moderátorek výuky místo účasti samotného přednášejícího (Student č. 5: „*Nemám k tomu žádné připomínky z důvodu, že osobně znám moderátorky výuky, takže mi to přijde lepší.*“). Zbývajícím čtyřem respondentům se navíc líbí ta možnost, že si tu přednášku mohou znovu přehrát kdekoli, kde je připojení k internetu (Student č. 10: „*Jsem s tím strašně spokojenej. Ne, že by mi vadilo, kdyby tam ten učitel byl, ale takhle si to aspoň můžu pouštět i doma, což je pro mě strašná výhoda.*“). Nebyly zaznamenány žádné negativní ohlasy.

9. Jak zvládáte práci s počítačem a jinými moderními technologiemi během Vaší výuky?

Šest studentů je na práci s počítačem zvyklých a jde jim to víceméně dobře (Student č. 5: „*Zvládám to bez problémů vzhledem k tomu, že sem 10 let pracoval v kanceláři, kde sem počítač používal denně.*“). Zbývajících čtyři studenti přiznali, že s tím mají trochu problém (Student č. 6: „*Tak tady s tímhle už trochu problém mám. Ale musím říct, že se snažim. Snacha mě doma učí na počítači.*“). Nikdo z dotazovaných nevedl, že by práci na počítači nezvládal vůbec.

10. Vaše přednášky řídí tzv. moderátor. Jste spokojeni s moderátorem Vašich přednášek?

Naprosto všichni dotazovaní studenti jednoznačně potvrdili svou spokojenost s oběma moderátorkami a chválili je za jejich vlídný přístup a ochotu (Student č. 2: „*Je to netradiční, ale je to dobrý.*“).

11. Pokud máte nějaké nejasnosti či doplňující otázky k výkladu, máte možnost pomocí e-mailové komunikace zasílat svému lektorovi otázky. Využíváte této možnosti?

Pět respondentů této možnosti ještě nikdy nevyužilo. Ve skupině jsou však i čtyři studenti, kteří se na rozdíl od svých kolegů každou přednášku na něco ptají a posílají vždy nějaké doplňující dotazy svému lektorovi (Student č. 4: „*Já jsem dost zvědavěj a nebojím se zeptat, když mě něco baví a zajímá, takže to vždycky dopadne tak, že se na něco zeptám.*“). Jeden student uvedl, že nepokládá dotazy pravidelně, pouze občas, když si s něčím není zcela jistý.

12. Co se týká vypracovávání testů shrnujících probranou látku, vyhovuje Vám kolektivní spolupráce?

V sedmi případech bylo zjištěno, že studentům kolektivní spolupráce vyhovuje, neboť rádi s někým diskutují (Student č. 2: „*Já radši kolektivní, i když manželka se mnou o tom moc diskutovat nechce.*“). Jedna studentka naopak uvedla, že raději preferuje individuální práci. Další student se vyjádřil, že mu je to v podstatě jedno, a že se vždy přizpůsobí dané situaci a většině. A další student zmínil, že mu nedělá problém ani individuální, ani kolektivní práce, nicméně u něho hraje velikou roli, o jakou probíranou látku se právě jedná.

13. Mezi jednotlivými přednáškami máte 14 dní volno. Během těchto dní máte možnost studovat na internetu individuálně. Děláte to?

Polovina studentů uvedla, že se studiu během čtrnáctidenního volna věnuje pouze občas. Většinou pouze ve chvíli, kdy vyplňují test k předchozí přednášce (Student č. 1: „*No, občas. Mně těch 14 dní stačí tak akorát na to, abych si udělala ten úkol.*“). Pouze čtyři studenti se věnují domácí přípravě pravidelně (Student č. 4: „*Pokaždý si na to najdu čas a věnuju se tomu. Když už jsem se k tomu upsal, tak to nechci flákat.*“). Jeden student nemá možnost připojení k internetu doma, tudíž si přednášky nechává tisknout od moderátorek výuky, na což má samozřejmě právo každý ze studentů. Pro vyplnění kontrolních testů po každé přednášce využívá bezplatný internet v Městské knihovně v Týnci nad Sázavou, kde mu proškolené knihovnice vždy s ochotou pomáhají.

14. Jak hodnotíte tyto vzdělávací kurzy? Jste rád/a že v Týnci nad Sázavou vznikla možnost vyzkoušet si tento typ studia?

Všichni studenti tyto virtuální kurzy hodnotí velice kladně a jsou s celkovou organizací i přístupem velmi spokojeni. Rozhodně si přejí, aby toto Konzultační středisko VU3V v Týnci nad Sázavou fungovalo i nadále. Pět studentů navíc přislíbilo, že se určitě přihlásí do dalšího semestru (Student č. 2: „*Sem moc rád a přeju si, aby to fungovalo dál, že jo mámo? Rozhodně se přihlásíme.*“). Tři studenti uvedli, že o dalším pokračování ve svém studiu ještě nepřemýšleli, tudíž nemohou přesně říci, zdali se do dalšího semestru přihlásí či ne (Student č. 10: „*Rozhodně to hodnotim velice kladně. Bylo potřeba tady něco takovýho udělat pro nás důchodce. Akorát teda ještě nevím, jestli se přihlásim dál, protože nevím, jak na tom budu s časem. To zatím neřeším, na to je ještě času dost.*“). Dva studenti se o možnosti dalšího pokračování ve studiu ani nezmiňovali.

15. Je něco, co byste mohli vytknout tomuto kurzu?

Čtyři respondenti rázně odpověděli, že by tomuto kurzu absolutně vůbec nic nevytkli (Student č. 3: „*Rozhodně ne. Všichni se tak snaží.*“). Pět studentů uvedlo, že neví, co by tomuto kurzu vytkli, vůbec nic je nenapadá. A jeden student upozornil na to, že to zatím posoudit nemůže, neboť se jedná teprve o jeho první kurz. Z celkového vyjádření studentů číší velká spokojenost s touto vzdělávací aktivitou.

16. Doporučíte studium na Virtuální univerzitě třetího věku svým přátelům a známým?

Osm studentů uvedlo, že Virtuální univerzitu třetího věku rozhodně budou doporučovat svým přátelům a známým (Student č. 10: „*No, to se ví, že jo. Já jsem hrozně spokojenej, tak je škoda, aby se takovýhle informace nešířily dál.*“). Pouze dva studenti budou tuto formu studia propagovat, jen když na to přijde řeč. Opět nebyla vyzkoušena žádná negativní odpověď, ale pouze samé nadšení.

4. 4. Komparace odpovědí kontaktních osob z Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou

1. Můžete mi říct, jak vzniklo konzultační středisko VU3V v Týnci nad Sázavou? Dostali jste nabídku toto KS zřídit, nebo to byla vlastní iniciativa městského úřadu? Znáte důvod, proč toto KS vzniklo právě na městském úřadě a ne třeba v knihovně, v IC, atd.?

Paní místostarostka se nejprve rozpovídala o události, která se dotýkala její osoby a ve své podstatě měla i vliv na vznik Konzultačního střediska VU3V v Týnci nad Sázavou. Jednalo se o to, že kdysi dostala nabídku stát se moderátorkou výuky v Konzultačním středisku v Benešově, tudíž už s touto aktivitou byla seznámena dříve. Obě dvě respondentky se ve svých odpovědích shodují v tom, že město Týnec nad Sázavou bylo kontaktováno paní Ing. Nehodovou s nabídkou připojit se do sítě konzultačních středisek. Tato představa se jí zalíbila, tudíž na to kývly. Slečna referentka zmiňuje, že vznik konzultačního střediska právě na městském úřadě byl podmíněn zejména jeho technickým vybavením

2. Co bylo nutné zajistit pro chod konzultačního střediska (opatření, vybavení, technické pomůcky, atd.)?

Paní místostarostka v první řadě uvedla, že bylo nezbytné určit, kdo bude zřizovatelem konzultačního střediska. Stala se jí právnická osoba město Týnec nad Sázavou. Tento fakt zmínila slečna referentka již u předchozí otázky. Obě dvě odpovídající zmiňují, že bylo nutné najít nějakou vhodnou místnost pro konání přednášek. To nebylo nic těžkého, neboť zasedací místnost na městském úřadě tomu po všech stránkách zcela vyhovuje, především díky své prostornosti a dostačujícímu technickému zázemí. Paní místostarostka ještě doplňuje, že nezbytným krokem pro správný chod konzultačního střediska bylo určit osoby, které budou mít fungování tohoto konzultačního střediska na starosti.

3. Jakým způsobem (propagace) jste oslovili lidi (potencionální studenty)?

V případě této otázky se respondentky ve svých odpovědích z velké části shodovaly. Obě uvedly, že vznik Konzultačního střediska VU3V v Týnci nad Sázavou byl propagován uveřejněním výzvy v Týneckých listech, na webových stránkách města a zhotovením plakátů a letáků se základními informacemi. Paní místostarostka ve svém

vyjádření ještě uvedla, že propagace této možnosti pro seniory dále pokračovala oslovením správcové v pečovatelském domě a místních lékařů s prosbou, aby ve svých ordinacích a místech působení vylepili plakáty a dali letáky k dispozici. Rovněž byla požádána sociální komise města Týnec nad Sázavou, aby seniorům říkala o této možnosti. Slečna referentka ještě doplňuje, že byl také zveřejněn článek v časopise Region, ve kterém byli senioři vyzýváni, aby se přihlásili.

4. Jak se projevil zájem seniorů o tuto nově vzniklou vzdělávací aktivitu a jaké byly jejich nejčastěji kladené dotazy? Kolik lidí se přihlásilo ke studiu v prvním (zkušebním) semestru a kolik lidí se přihlásilo do dalšího semestru?

Paní místostarostka na úvod zmiňuje fakt, že v Týnci existuje kromě skupiny lidí mající zájem o studium VU3V ještě další skupina lidí, která dojíždí za studiem do Prahy a v dohledné době na tom neplánuje nic měnit. To je určitě jeden z hlavních důvodů, proč zájem o studium VU3V nebyl tak veliký. Na paní místostarostku se lidé nejčastěji obraceli s otázkami typu: Co to jako je?, Jak to bude jako probíhat?, Musím mít svůj počítač?. Slečna referentka zaznamenala největší výskyt následujících dotazů: Jaká jsou témata ke studiu?, Jak probíhá výuka?. Co se týká počtu přihlášených seniorů ke studiu, obě shodně tvrdí, že v prvním semestru se přihlásilo 7 studentů, z čehož jeden student semestr nedokončil. Druhý semestr se zájemci o studium rozrostli o 4 nové studenty, tudíž momentálně jich studuje deset. Slečna referentka projevila svou radost s rostoucím počtem uchazečů o studium.

5. Proč máte tento projekt na starosti zrovna vy dvě (Adriana Bursová, Jitka Šebková)? Bylo vaší vlastní iniciativou se ujmout rolí kontaktních osob v Konzultačním středisku VU3V v Týnci nad Sázavou, či jste byly nějakým způsobem vybrány?

Obě kontaktní osoby odpověděly, že se této role zhostily zcela dobrovolně z vlastní iniciativy. Slečna referentka navíc dodává, že je to pro ně určitě dobrá zkušenost.

6. Jaký máte názor na zřízení konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou? (čemu to prospělo, atd.)

Obě dvě respondentky neskrývají své nadšení ze vzniku této vzdělávací aktivity pro seniory. Velice tuto možnost využitelnou pro seniory podporují a jsou rády, že zde vznikla, neboť si myslí, že je to dobrý způsob, jak mohou lidé v důchodovém věku aktivně a

dobrym způsobem strávit stáří. Paní místostarostka ještě doplňuje, že zřízení tohoto konzultačního střediska nebyla rozhodně špatná volba, protože počet studentů neustále roste a snad tomu tak bude i nadále.

7. Co Vám osobně přineslo působení v konzultačním středisku VU3V? Je to Vaše první zkušenost, nebo už máte nějaké jiné zkušenosti s podobnými vzdělávacími aktivitami? Pokud ano, s jakými?

Kromě již zmíněné nabídky, kterou paní místostarostka obdržela z Konzultačního střediska v Benešově, je to jejich první zkušenost s touto vzdělávací aktivitou. Paní místostarostka je hrdá na to, že může být součástí služby, která je pro společnost tak důležitá, a oceňuje i to, že se prostřednictvím přednášek vždy přiučí něco nového. Slečna referentka se touto zkušeností cítí obohacena jak z hlediska pracovního, tak i z hlediska lidského.

8. Jak vycházíte s účastníky kurzu? Jaký je to pocit pohlížet na tuto kategorii lidí jako na „studenty“?

S touto skutečností nemá ani jedna z respondentek problém, ba naopak, nepřijde jim na tom nic zvláštního. Obě se studenty vychází velice dobře, což je určitě způsobeno především vzájemným přátelským a vlídným jednáním. Paní místostarostka ještě doplňuje, že k těmto lidem cítí velký respekt a je ráda, že jim toto vzdělání může pomáhat uskutečňovat.

9. Proč si myslíte, že o studium není zatím tak velký zájem? Co by podle Vás pomohlo tomu, aby se zvýšil počet studentů?

U této otázky se odpovědi dvou respondentek zcela odlišovaly. Paní místostarostka připomíná, že je to způsobeno především tím, že mnoho lidí z Týnce dává přednost studiu i nadále v Praze na U3V. Dále je důležitý fakt, že obyvatelé Týnce patří spíše do dělnické populace, pro kterou vzdělávání neznamena životní krédo. Slečna referentka je toho názoru, že mnoho seniorů se nepřihlásilo z toho důvodu, že se obávali práce s počítačem a internetem. Její rada zní, že by určitě stálo za to v Týnci nad Sázavou uspořádat počítačový kurz pro začátečníky, nebo přímo pro specifickou skupinu – občany v důchodovém věku.

10. Jak hodnotí vznik konzultačního střediska VU3V veřejnost? Dostávají se k Vám nějaké ohlasy?

Paní místostarostka uvedla, že veřejnost i členové městského úřadu jsou o chodu tohoto konzultačního střediska pravidelně informováni jak na zasedáních zastupitelstva, tak i prostřednictvím článků v Týneckých listech. Obě shodně odpověděly, že jim názory veřejnosti na vznik a existenci tohoto konzultačního střediska nejsou známy, ale vzápětí doufají, že jsou pouze kladné. Jak paní místostarostka podotýká, zpětné vazby se jim dostává pouze od studentů, kteří tuto vzdělávací aktivitu hodnotí samozřejmě pozitivně.

4. 5. Názory veřejnosti na existenci Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou

1. Víte o tom, že senioři z Týnce nad Sázavou a okolí mají možnost studovat prostřednictvím kurzů Virtuální univerzity třetího věku v nově vzniklém konzultačním středisku na Městském úřadě v Týnci nad Sázavou? Pokud ano, jak či z jakých zdrojů jste se o této zprávě dozvěděl/a.

Pět ze šesti dotazovaných o možnosti studia Virtuální univerzity třetího věku v Týnci nad Sázavou věděli. Každý z těchto pěti respondentů uvedl jiný zdroj, odkud se o této možnosti dozvěděl. Jako zdroje seznámení s touto možností byly zmiňovány letáky, plakáty (na vývěsných plochách v Týnci nad Sázavou, u lékařů v čekárně), Týnecké listy, informování od paní místostarostky, webové stránky města, doporučení od známé (Dotazovaný č. 6: „*Vim o tom. Měli jsme schůzi Svazu žen. Bejvalá zdravotní sestra, co tam chodí, nám o tom říkala, ať se tam přihlásíme, že je to lehký.*“). Pouze jeden odpovídající nevěděl, o co se jedná (Dotazovaný č. 3: „*Prosím Vás a co to je? Já nic nečtu. To jsou takový ty blbosti s tím počítačem.*“).

2. Uveďte, prosím, důvod/y, proč jste se na tyto vzdělávací kurzy nepřihlásil/a.

U dvou dotázaných zazněl podobný názor, že jim tyto vzdělávací kurzy přijdou velice zajímavé, nicméně jim nevyhovují po tematické stránce. Pokud se však v budoucnu objeví nějaké zajímavé téma v nabídce, jedna z nich přislíbila svou účast na přednáškách. Další paní uvedla, že už na tom není nejlépe po zdravotní stránce, neboť už jí špatně slouží zrak a sluch, a že je i velice časově zaneprázdněna (Dotazovaný č. 1: „*Jednak špatně vidím i slyším, což je pro mě velkej handicap. A přeci jenom mám pořád ještě hodně práce, takže*

*mi na studium nezbejval čas ani taková ta vnitřní síla.“). Jeden pán uvedl, že nad tím ani nepřemýšlel. Objevily se i lehce negativní názory, přičemž jeden pán rázně prohlásil, že na podobné věci by se nikdy nepřihlásil, a jedna paní odpověděla, že už je na tohle až moc stará a raději to přenechá mladší generaci (Dotazovaný č. 6: „*Prosím Vás, já už na to nejsem. Jsem stará, nechám to mladším.*“).*

3. Jaký je Váš názor na tuto možnost vzdělávací aktivity jako způsobu trávení volného času ve stáří? Zdá se Vám to užitečné nebo třeba naopak zcela zbytečné?

Čtyři respondenti zastávají ten názor, že možnost vzdělávat se i v pozdním věku je velice zajímavá a rozhodně užitečná (Dotazovaný č. 1: „*Já myslím, že to je super. Pořád je to lepší než nic nedělat a stárnout, přemejšlet o nemocech a sedět v parku a koukat, kde se co šustne. Určitě je to hodně užitečný.*“). Jedna odpovídající přiznává, že pro spoustu lidí je to určitě vhodná a zajímavá aktivita, ale ona tento způsob trávení volného času nevyhledává. Negativní postoj zaujal pouze jeden z dotazovaných, který je toho názoru, že pro lidi v důchodovém věku netřeba nic vymýšlet a zbytečně za to utrácet peníze (Dotazovaný č. 3: „*Prosím Vás, už jsme starý a nepotřebný. Zbytečný vyhazování peněz od toho města.*“).

4. 6. Shrnutí výsledků průzkumu

Na začátku práce byly položeny tři výzkumné otázky, na které mělo být zodpovězeno právě prostřednictvím tohoto průzkumu. Pro připomenutí se jednalo o tyto otázky: **Co účastníky motivuje ke studiu?, Jak reagují kontaktní osoby/moderátorky výuky na existenci a chod konzultačního střediska?, Proč se dotazovaní lidé z veřejnosti nepřihlásili ke studiu?** Každá z těchto otázek směřuje k výpovědím jedné ze třech cílových skupin respondentů. Tato práce splnila tyto požadavky a na všechny otázky úspěšně odpověděla.

K tomu, aby došlo k získání těchto informací, byly provedeny rozhovory se třemi cílovými skupinami. Za prvé, s deseti účastníky výuky v Konzultačním středisku VU3V v Týnci nad Sázavou, za druhé, se dvěma kontaktními osobami/moderátorkami výuky, a za třetí, se šesti zástupci z řad veřejnosti.

Provedeným průzkumem bylo získáno mnoho zajímavých informací. Sdílnost a upovídanost studentů se lišila. Někdo byl více upovídaný, někdo zase méně. O tom se

ostatně lze přesvědčit v přílohách této práce, kde jsou vloženy originální odpovědi všech respondentů. Co se týká obsahové stránky, výpovědi studentů se od sebe ve většině případů moc nelišily. Stejně tak tomu bylo i v případě výpovědí dvou kontaktních osob a moderátorek výuky v jedné osobě. Pouze veřejnost se ve svých názorech často odlišovala.

Průzkumem bylo zjištěno, že hlavním motivujícím impulsem, aby se senioři dále vzdělávali, pro ně nebylo ani tak vzdělávání samotné, jako spíše ta skutečnost, že budou zase obklopeni lidmi, součástí nějakého kolektivu a kvalitně tak stráví svůj volný čas. Studenti ve svých odpovědích projevili vděčnost za to, že jim bylo umožněno využívat této možnosti a tím vlastně pořád společensky žít, potkávat se se svými přáteli, povídat si, zkrátka mít se na co těšit, neboť nikdo nechce být sám. Co se týká názoru kontaktních osob/moderátorek výuky na fungování konzultačního střediska, jsou touto možností nabízení vzdělávání pro seniory velice nadšeny. Provozování konzultačního střediska není pro město nijak zvlášť finančně nákladné, rovněž se sešla skvělá skupina lidí, která projevila zájem o studium, a navíc je práce s těmito lidmi velice baví, takže z jejich strany jsou slyšet pouze pozitivní ohlasy. Do budoucna si přejí snad jen to, aby zájem uchazečů o studium neochabl, ba naopak, aby se zvyšoval, neboť tato vzdělávací aktivita má určitě smysl. Při rozhovorech s veřejností bylo zjištěno, že převážně zaujímá pozitivní názor k existenci této vzdělávací aktivity pro seniory. Nicméně hlavními důvody, proč se dotazovaní sami ke studiu nepřihlásili, jsou nevyhovující tematická nabídka kurzu, zhoršený zdravotní stav, ale také tvrzení, že už jsou na podobné věci moc staří.

Jsem ráda, že jsem si dokázala, že tento průzkum jsem neprováděla jen sama pro sebe, ale že má daleko hlubší smysl. Zvláště lidem z konzultačního střediska to rozhodně není lhostejné. Potěšila mě zejména reakce paní místostarostky, která mě po provedení rozhovoru požádala, zda bych jí dala svolení, aby tento rozhovor mohla publikovat v Týneckých listech. Na tomto příkladu je dobře vidět, že se tuto vzdělávací aktivitu snaží neustále propagovat. Rovněž mě potěšila, ale zároveň se přiznávám, že i velice překvapila, reakce samotných studentů, kteří byli mým zájmem o jejich aktivity opravdu upřímně potěšeni. Velice je potěšilo zjištění, že se o seniory zajímá i mladší generace, a že jí nejsou lhostejní. Další pozitivum vidím v tom, že o propagaci Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou se nestará pouze město jako organizátor výuky, ale že se do tohoto procesu zapojují s chutí a zcela z vlastní iniciativy i samotní studenti. Studium a setkávání se v tomto konzultačním středisku se stalo součástí jejich života a oni v tom chtějí pokračovat

i nadále a nalákat další a další zájemce o studium. Proto možnost této aktivity zmiňují nejen před svými přáteli, ale publikují i články prostřednictvím Týneckých listů či webových stránek města, kde píší, jak výuka probíhá, co všechno dělají a jak jsou spokojeni.

4. 7. Reflexe

Pro tuto práci bylo bezesporu nejzásadnějším bodem položení a zodpovězení výzkumných otázek. Po mém vlastním rozvážení byly položeny 3 výzkumné otázky: **Co účastníky motivuje ke studiu?, Jak reagují kontaktní osoby/moderátorky výuky na existenci a chod konzultačního střediska?, Proč se dotazovaní lidé z veřejnosti nepřihlásili ke studiu?** Tyto otázky byly zvoleny v tomto znění právě z toho důvodu, že se jedná o informace, které mě z celé problematiky zajímají nejvíce. Připouštím, že práce mohla být pojata jiným směrem a výzkumné otázky mohly být formulovány zcela jinak. Nicméně, já jsem zvolila právě tyto tři otázky, protože mi přišly nejvhodnější a mně a mému záměru nejbližší. Sama na sobě cítím, že díky tomuto faktu, že jsem si výzkumné otázky zvolila zcela po svém, se mi práce psala daleko lépe, a tak nějak lehčeji. Daleko více jsem se s tou prací sžila. Necítila jsem se ničím svázána či nějakým způsobem omezována. Možná i vlivem této skutečnosti došlo k tomu, že jednotlivé rozhovory obsahují celou řadu otázek nad rámec výzkumných otázek. Troufám si říci, že to není tím, že by výzkumné otázky byly špatně vymezeny či rozhovory špatně sestaveny. Jsem si moc dobře vědoma, že jsem se mohla zaměřit mnohem úžeji v tom smyslu, abych prostřednictvím uskutečněných rozhovorů získala odpovědi pouze na výzkumné otázky. Na druhou stranu vím, že jsem se mohla zeptat ještě na daleko více věcí, než obsahovaly mnou položené otázky během rozhovorů. Já jsem si vybrala asi, pro mě, zlatou střední cestu. Když jsem vymýšlela otázky pro dané tři skupiny respondentů, bylo pro mě nejdůležitější, aby jejich prostřednictvím došlo k získání kvalitních odpovědí na již položené tři výzkumné otázky. Nicméně, ne všechny položené otázky mají tento charakter. Kromě zjištění odpovědí na dané výzkumné otázky je podle mého názoru důležité pochopit i řadu dalších věcí, proto se v rozhovorech objevují i otázky jiného rázu. Tyto otázky nad rámec výzkumných otázek nebyly vybírány a vymyšleny náhodně, ale zcela účelně. Byly položeny zejména z toho důvodu, že mě tato problematika velice zajímá, a chtěla jsem se dozvědět co nejvíc věcí. Jsem si vědoma toho, že to ode mě možná nebyl dobrý krok, že méně je opravdu někdy více, nicméně jsem měla jakousi vnitřní potřebu to udělat tak a ne

jinak. Dále je potřeba podotknout, že projekt Virtuální univerzita třetího věku představuje čerstvou záležitost, tudíž není k dispozici mnoho literatury. Dá se říci, že i z tohoto důvodu jsem cítila jako potřebné zeptat se na více věcí a výsledky ve své práci uvést.

K tvorbě výzkumných otázek bych ještě ráda podotkla, že byly vymyšleny tak, aby každá z nich byla mířena na jednu cílovou skupinu. Proto, když jsem měla v plánu zaměřit se na tři skupiny lidí (studenti, kontaktní osoby/moderátorky výuky, veřejnost), bylo jasné, že výzkumné otázky budou tři. První výzkumná otázka: **Co účastníky motivuje ke studiu?**, měla být zodpovězena prostřednictvím uskutečněných rozhovorů se studenty. Na druhou výzkumnou otázku: **Jak reagují kontaktní osoby/moderátorky výuky na existenci a chod konzultačního střediska?**, mělo být zodpovězeno prostřednictvím rozhovorů s kontaktními osobami a moderátorkami výuky v jedné osobě. Na třetí a zároveň poslední výzkumnou otázku: **Proč se dotazovaní lidé z veřejnosti nepřihlásili ke studiu?**, měla být získána odpověď z názorů veřejnosti. V této práci se povedlo odpovědět na všechny tři položené výzkumné otázky, jak bylo dokázáno v předchozí kapitole Shrnutí výsledků průzkumu.

Co se týká počtu otázek v jednotlivých rozhovorech, přiznávám, že nemám žádné zvláštní odůvodnění, proč studentům bylo položeno 16, kontaktním osobám 10 a veřejnosti pouze 3 otázky. Rovněž co se týká pořadí jednotlivých otázek, řadila jsem je za sebou, aby měly, pokud možno, návaznost a v celkovém dojmu tak dávaly smysl. Jak už jsem uvedla, jsem si vědoma toho, že rozhovory mohly být zaměřeny úžeji, aby jejich prostřednictvím bylo zodpovězeno pouze na výzkumné otázky, anebo naopak daleko šířeji, protože se dalo zeptat ještě na řadu dalších a určitě také zajímavých otázek. Nicméně, jak už bylo řečeno, v době, kdy jsem tvořila tyto otázky, jsem strukturu otázek vytvořila zrovna takhle, neboť mě zajímaly určité věci, na které jsem měla potřebu se zeptat, a teď už mohu maximálně zpětně uvést, jestli bych něco udělala jinak, nebo bych to nechala v původním znění.

Zpětně si uvědomuji, že zejména ke struktuře rozhovorů pro studenty jsem mohla přistupovat jinak. Jak už jsem výše uvedla, struktura rozhovoru pro studenty byla sestavena z šestnácti otázek. Mimo tyto otázky jsem si od nich nejprve poznamenala, jakého jsou pohlaví, kolik jim je let, kde bydlí a jaké je jejich nejvyšší dosažené vzdělání. Téměř všechny otázky v rozhovoru byly mířeny na kurz samotný. Pouze minimum otázek bylo zaměřeno speciálně na to, co toto studium seniorům vlastně přináší a jak, a jestli vůbec, nějak ovlivňuje jejich životy. Po čase si uvědomuji, že více než na samotný průběh této

formy studia jsem se mohla zaměřit na celkovou spokojenost studentů, více se zajímat o jejich pocity a o to, jak toto své vzdělání využívají ve svém běžném životě, co jim to studium přináší z hlediska sociálního a jak moc tato jejich aktivita ovlivňuje jejich životy. Nicméně, to vím až teď. Přiznávám, že teď bych k volbě otázek přistupovala asi trochu z jiného hlediska, nicméně za svým provedeným výzkumem si pevně stojím, protože jsem ho provedla tak, jak jsem to zrovna v té chvíli cítila a zamýšlela. Bohužel, nebo možná bohudík, nikdo nejsme dokonalý a každý z nás dělá chyby. Jsem toho názoru, že dělání chyb není vůbec nic špatného, naopak to člověka posílí a vezme si z toho ponaučení pro příště.

V případě rozhovorů se dvěma kontaktními osobami bych asi nic neměnila. Otázky jsem volila podle toho, co mě osobně zajímalo a také z toho hlediska, aby to bylo pro tuto práci užitečné. Jsem si rovněž vědoma, že z těchto rozhovorů vzešlo opět daleko více informací než jen odpověď na výzkumnou otázku. Asi zde hrál roli i můj velký zájem dozvědět se co možná nejvíce informací.

Počet dotazovaných lidí z veřejnosti byl po domluvě s mým vedoucím práce stanoven na číslo 6 s přesvědčením, že tento počet respondentů je zcela dostačující. Jsem si vědoma toho, že by možná nebylo od věci provést rozhovory s větším počtem lidí, nicméně i přesto jsem toho názoru, že odpovědi šesti lidí jsou přiměřeně dostačující. Při výběru vzorku z veřejnosti jsem se uchýlila k tomu, že jsem si vybírala lidi na základě známosti. Volila jsem takto i přesto, že jsem si byla vědoma hrozících rizik. Víím, že lidé, které osobně znám, nebo kteří mi byli doporučeni od známých, nemuseli odpovídat zcela objektivně, tudíž některé informace mohou být zkreslené. Nicméně, já doufám, a troufám si i tvrdit, že tomu tak nebylo. Jak z mé strany, tak i ze strany respondentů, se jednalo o zcela profesionální přístup. Kamarádství či jiné vzájemné vztahy šly v tu chvíli stranou. Co se týká počtu otázek pro studenty, byly zvoleny, na rozdíl od předešlých dvou cílových skupin, pouze tři. Tento počet mi přišel zcela dostačující, neboť jsem neměla potřebu vyptávat se na širší okolnosti. Zajímalo mě, jestli vědí o existenci Konzultačního střediska VU3V v Týnci nad Sázavou a případně, z jakých zdrojů se o tom dozvěděli. Nejdůležitější pro mě bylo odhalení důvodů, proč se lidé z veřejnosti nepřihlásili ke studiu na VU3V. V neposlední řadě jsem se chtěla dozvědět, co si o této aktivitě vlastně myslí. Hlavní je, že došlo k zodpovězení výzkumné otázky. Rozhovory byly rovněž započaty zaznamenáním,

jakého jsou respondenti pohlaví, kolik jim je let, kde bydlí a jaké je jejich nejvyšší dosažené vzdělání, a až poté byly pokládány otázky patřící do samotného rozhovoru.

V této části práce jsem se snažila o podrobnější vysvětlení mých činů, tudíž doufám, že to bude dostačující.

Závěr

Vypracováním této práce jsem sama sebe, ale i ty, kteří tento text budou číst, chtěla více do hloubky seznámit s touto problematikou. Život seniorů mi není lhostejný a jsem toho názoru, že i oni mají právo na kvalitní a pestrý život. Aby tomu tak bylo, je pro ně potřeba vytvářet další a další možnosti. Jednou z těchto možností, jak senioři mohou kvalitně strávit svůj volný čas v důchodu, je právě vzdělávací aktivita. Tato aktivita je vhodná nejen pro vyplnění jejich volného času, ale i z toho důvodu, že počet lidí v důchodovém věku se neustále zvyšuje, tudíž si celá společnost žádá, aby se i tato kategorie lidí dále vzdělávala a šla, tak říkajíc, s dobou.

V teoretické části jsem se snažila o nastínění alespoň některých aspektů týkajících se oblasti vzdělávání seniorů. Těžko říct, kterou kapitolu z teoretické části považuji za zásadní. Všechny mi přijdou důležité. Jednotlivé kapitoly jsem volila tak, aby na sebe navazovaly a celý koncept tak dával smysl. Rovněž pro mě bylo důležité, aby mi teoretické znalosti, načerpané z odborné literatury, pomohly při zpracovávání výzkumné části.

Výzkumnou částí jsem se snažila navázat na část teoretickou a více tak přiblížit projekt virtuální univerzity třetího věku. Provedením vlastního výzkumu mělo dojít k přiblížení chodu Konzultačního střediska VU3V v Týnci nad Sázavou. Co se mého názoru na toto konzultační středisko týká, byla jsem zde s veškerou organizací a přístupem naprosto spokojená. Oslnila mě především přátelská atmosféra, která zde vládla. Jediné, co bych tomuto projektu vytkla, je to, že podle mého názoru trochu znevýhodňuje lidi, kteří nemají dostatečnou počítačovou gramotnost. Podle mě právě tohle může být jeden z důvodů, proč se někteří lidé bojí k tomuto studiu přihlásit. Stejně jako slečna referentka bych viděla řešení této situace v realizaci počítačového kurzu pro začátečníky, či přímo pro seniory. Myslím si, že alespoň základní průprava v ovládání počítače a internetu by těmto starším lidem velice pomohla, alespoň co se týká jejich sebejistoty.

Celkově hodnotím existenci univerzit třetího věku a virtuálních univerzit třetího věku velice kladně a považuji jejich existenci a činnost za smysluplnou. Velice přívětivě bych ocenila především skutečnost malé finanční náročnosti na tento typ studia.

Co se samotného zřizování konzultačních středisek Virtuální univerzity třetího věku týká, stavím se k této skutečnosti velice kladně, neboť si myslím, že se jedná o velmi dobrý postřeh a odhadnutí potřeb starších lidí. Ne všichni senioři, kteří mají zájem o

vzdělávání, bydlí v blízkosti univerzitních měst, tudíž nápad vytvořit projekt Virtuální univerzita třetího věku byl podle mě jen otázka času, jak vyhovět lidem, kteří z nějakých důvodů nemají možnost navštěvovat klasické univerzity třetího věku.

V závěru své práce zopakuji, co bylo řečeno již v úvodu. Jsem spokojená s výběrem tématu pro svou bakalářskou práci a rovněž musím podotknout, že jsem velmi ráda, že jsem si pro výzkumnou část zvolila právě Konzultační středisko VU3V v Týnci nad Sázavou, neboť jsem si prostřednictvím provedeného výzkumu rozšířila obzory, nejen co se této problematiky týká, ale rovněž jsem i získala postřehy o celkové situaci a poměrech v mém místě bydliště.

Seznam použité literatury

MONOGRAFIE:

Barták, J. (2008). *Jak vzdělávat dospělé*. Praha: Alfa nakladatelství, ISBN 978-80-87197-12-7.

Beneš, M. (2008). *Andragogika*. Praha: Grada Publishing, a. s., ISBN 978-80-247-2580-2.

Bočková, V. a kol. (1994). *Aktuální problémy výchovy a vzdělávání dospělých*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, ISBN 80-7067-358-3.

Mühlpachr, P. (2004). *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita v Brně Pedagogická fakulta, ISBN 80-210-3345-2.

Petřková, A., Čornaničová, R. (2004). *Gerontagogika. Úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, ISBN 80-244-0879-1.

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (2003). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-772-8.

Rabušicová, M., Rabušic, L. (2008). *Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, ISBN 978-80-210-4779-2.

Šerák, M. (2009). *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-551-6.

Veteška, J., Vacínová, T. a kol. (2011). *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21. století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, ISBN 978-80-7452-012-9.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

Asociace univerzit třetího věku. *Internetový zpravodaj AU3V* [online]. 15. 2. 2011 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://au3v.vutbr.cz/>.

Charta základních práv EU. *Euroskop* [online]. 12. 12. 2007 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/6/2090-charta_zakladnich_prav_1.pdf.

Listina základních práv a svobod. *Parlament České republiky Poslanecká sněmovna* [online]. 1993 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Konzultační střediska. *E-senior* [online]. © 2011 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.e-senior.cz/www/konzultacni-strediska/>.

Projekt Virtuální univerzita třetího věku. *Týnec nad Sázavou* [online]. 20. 9. 2011 [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <http://www.mestotyneck.cz/download/letak-univerzita3veku.pdf>.

Přehled virtuálních kurzů. *E-senior* [online]. © 2011 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.e-senior.cz/www/kurzy/>.

Univerzita třetího věku a Virtuální U3V. *E-senior* [online]. © 2011 [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <http://www.e-senior.cz/www/virtualni-univerzita-tretiho-veku>.

Seznam grafů, tabulek a příloh

Graf č. 1: Vývoj podílu (%) seniorské populace ve věku 60+ v ČR v období 1950 – 1990 a její projekce do r. 2030.....	5
Tabulka č. 1: Celková účast na neformálních vzdělávacích aktivitách v posledních 12 měsících podle věkových skupin (řádková %), N = 1 383	10
Tabulka č. 2: Nabídka virtuálních kurzů.....	26
Tabulka č. 3: Přehled konzultačních středisek v krajích ČR	28
Tabulka č. 4: Rozpis přednášek na letní semestr 2012/2013	34
Příloha č. 1: Rozhovory se studenty VU3V z Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou.....	I
Příloha č. 2: Rozhovory s moderátorkami výuky z Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou.....	XIV
Příloha č. 3: Rozhovory s veřejností.....	XIX

Příloha č. 1: Rozhovory se studenty VU3V z Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou

Pohlaví:

Věk:

Místo bydliště:

Nejvyšší dosažené vzdělání:

1. Jak jste se dozvěděl/a o existenci konzultačního střediska Virtuální univerzity třetího věku v Týnci nad Sázavou?

Odpověď studenta č. 1: Seděla jsem v čekárně u doktorky, tam jsem se nudila, tak jsem si tam listovala a našla jsem o tom letáček.

Odpověď studenta č. 2: Z internetu, protože to bylo na stránkách města.

Odpověď studenta č. 3: Z Týneckých listů.

Odpověď studenta č. 4: Dozvěděl jsem se o tom od svých bejvalejch spolužáků na srazu třídy.

Odpověď studenta č. 5: Přečetl jsem si to z plakátů, který byly vyvěšený na nástěnkách po městě.

Odpověď studenta č. 6: Jednou jsem byla na kafi s mojí dobrou přítelkyní a ta mi vyprávěla, že si o tom přečetla v Týneckých listech, tak jsme se společně dohodly, že to zkusíme.

Odpověď studenta č. 7: Mám pocit, že z novin.

Odpověď studenta č. 8: Jednou takhle odpoledne jsem se nudil a hledal jsem něco na stránkách města. Tu jsem tam viděl článek a ze zajímavosti jsem ho otevřel a dočet jsem se o tomhle kurzu. Velmi mě to zaujalo, tak jsem neváhal se přihlásit.

Odpověď studenta č. 9: Dozvěděla jsem se o tom u doktora. Byly tam letáčky na stolku, tak jsem na to koukla a docela se mi to líbilo.

Odpověď studenta č. 10: Myslím si, že úplně poprvý jsem si o tom přečetl v Týneckých listech.

2. Co Vás vedlo k přihlášení na kurzy Virtuální univerzity třetího věku?

Odpověď studenta č. 1: No, abych pravdu řekla trochu zvědavost.

Odpověď studenta č. 2: Nechtěl jsem být pořád doma, chtěl jsem být v kontaktu s lidmi a něco se dozvědět.

Odpověď studenta č. 3: Jsem pořád sama, tak jsem si tím vlastně zaplnila volný čas.

Odpověď studenta č. 4: Hlavně jsem měl hodně volného času, tak jsem chtěl dělat něco užitečného a škola a učení mě vždycky bavilo, tak jsem se rozhodl, že se k tomu vrátím i takhle na starý kolena.

Odpověď studenta č. 5: Chtěl jsem zkusit, jestli na to ještě mám.

Odpověď studenta č. 6: Jak už jsem řekla, nevěděla bych o tom, kdyby mi to neřekla moje přítelkyně, takže mě k tomu vlastně navedla ona.

Odpověď studenta č. 7: Byl jsem zvědavý, jak na tom ve svém věku sem a rád se dozvídám nové věci.

Odpověď studenta č. 8: Vedlo mě k tomu naplnění času, poznání nových lidí a nových věcí.

Odpověď studenta č. 9: Chtěla jsem na starý kolena něco změnit, tak jsem se rozhodla, že se přihlásím a aspoň poznám nové lidi. Zatím mi to přineslo jenom samou dobrotu. Hlavně mi vyhovuje, že přebytečný čas můžu trávit takhle vzděláváním a nezůstávám doma sama.

Odpověď studenta č. 10: No, asi jsem chtěl zjistit, co to je a jak to bude probíhat. Proč bych to nezkusil. Rozhodně jsem neměl co ztratit, tak jsem se šel hlavně ze zvědavosti podívat na tu úvodní hodinu a líbilo se mi to.

3. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a navštěvovat virtuální typ kurzů a ne normální Univerzitu třetího věku?

Odpověď studenta č. 1: Hlavním důvodem je, že to je přímo u nosu.

Odpověď studenta č. 2: Vyhovuje mi, že to mám blízko, že to není ve velkoměstě. Nezabere mi to moc času a téměř nic to nestojí.

Odpověď studenta č. 3: Mám to kousek od bydliště a ještě se u toho projdu.

Odpověď studenta č. 4: Mám nabytý program, hodně práce a jezdit studovat do Prahy je pro mě ztráta času. Vyhovuje mi, že to mám pár minut od domu.

Odpověď studenta č. 5: Hlavní důvod byl, že se to odehrává na městském úřadě, což je nedaleko mého bydliště.

Odpověď studenta č. 6: Tak nejdůležitější pro mě bylo, že to mám blízko. Kdybych měla dojíždět do Prahy, tak bych tam nechodila.

Odpověď studenta č. 7: Mám to kousek od domova, dojíždět do Prahy se mi nechtělo.

Odpověď studenta č. 8: Dobrá dostupnost, blízká vzdálenost. Nevidím důvod, proč bych měl někam dojíždět, když mám možnost chodit sem v blízkosti mého bydliště.

Odpověď studenta č. 9: Protože mi vyhovuje blízká vzdálenost od domova. Mám zdravotní problémy s kyčlema, proto pro mě není dojíždění vhodný.

Odpověď studenta č. 10: No, vzhledem k tomu, že už jsem podobnej kurz absolvoval jinde, tak sem se sem přihlásil hlavně kvůli tomu, abych to mohl porovnat, jestli to tady chodí stejně nebo jinak.

4. Je kurz, který právě navštěvujete, Vaším prvním kurzem na Virtuální univerzitě třetího věku, nebo jste už podobný kurz navštívil/a někde jinde?

Odpověď studenta č. 1: Ne, je to úplně první kurz. Já jsem ani nevěděla, co to je nejdřív.

Odpověď studenta č. 2: Ano, je to můj první kurz.

Odpověď studenta č. 3: No, to je úplně můj první kurz. Za mejch mladejch let tohle nebejvalo.

Odpověď studenta č. 4: O týchle možnosti jsem se dozvěděl až teď, dřív jsem o tom neměl ani ponětí. Takže tohle je můj první kurz.

Odpověď studenta č. 5: Ještě jsem nic podobného nenavštěvoval. Tenhle kurz je můj první.

Odpověď studenta č. 6: Ne, vždyť nebejt ty mojí kamarádky, tak bych ani nevěděla, že něco takovýho existuje.

Odpověď studenta č. 7: Jo, je to můj úplně první kurz.

Odpověď studenta č. 8: Ano, je to muj první kurz. Nikdy jsem se nepřihlásil, nebo nechodil do podobnejch institucí.

Odpověď studenta č. 9: Ano, je to muj první kurz. Dřív jsem o tom neměla žádný informace.

Odpověď studenta č. 10: Jak už jsem řek, už jsem podobnej kurz absolvoval v Praze.

5. Jaké jsou reakce Vaší rodiny a okolí na Vaše studium?

Odpověď studenta č. 1: No, u nás doma jsou rádi, že mají od nás pokoj a kamarádky se diví, že jsem se zbláznila. Ale vlastně mě všichni chválej, protože jsou rádi, že mě to baví.

Odpověď studenta č. 2: Všichni jsou nadšený, protože s manželkou máme teď jiný starosti.

Odpověď studenta č. 3: No, obdivujou mě a chválej, že sem dobrá, tak mám radost.

Odpověď studenta č. 4: Svý rodině jsem to neřek, protože by mi tak akorát řekli, že se dědek na starý kolena zbláznil.

Odpověď studenta č. 5: Všichni mě hrozně chválej, což mě dost motivuje, abych šel dál a dál.

Odpověď studenta č. 6: No, docela mě to překvapilo. Myslela sem si, že si budou myslet, že to nemyslim vážně, ale když viděli, že mě to opravdu baví, tak mě za to pochválili.

Odpověď studenta č. 7: Podporujou a chválej mě, jsou rádi, že nejsem zatrpklej dědek.

Odpověď studenta č. 8: Všichni mi to schvalujou a maj radost, že sem něco takovýho podnik.

Odpověď studenta č. 9: Trochu zklamání, nikdo se mi k tomu nevyjádřil a nikoho to ani nezajímá.

Odpověď studenta č. 10: Tak zatím sem se setkal jen s dobrejma a přívětivejma reakcema, tak doufám, že to tak bude i pokračovat.

6. Společně s moderátorem a dalšími účastníky máte možnost si vybrat nové téma semestrálního kurzu. O jaké téma z dané nabídky byste měl/a největší zájem?

Odpověď studenta č. 1: Z nabídky témat, který bych tak pochopila, mě zaujalo Lesnictví, protože mám ráda přírodu.

Odpověď studenta č. 2: No, já bych měl víc témat. Třeba Podporování rozhodování a řízení, Etika jako východisko z krize společnosti a tenhle obor by mě zajímal zejména, protože nevím, jestli nějaký východisko ještě existuje. A protože jsem technik, tak Kouzelná geometrie.

Odpověď studenta č. 3: Protože mám ráda přírodu, tak by mě zajímalo i celkem Lesnictví a Myslivost, ale vzhledem k mé profesi by mě moc zajímalo i Pěstování a využití jedlých a léčivých hub. Možná by nebyla špatná i ta Kouzelná geometrie.

Odpověď studenta č. 4: Jelikož jsem se už jedenkrát pokoušel pěstovat žampiony, ale moc nám jich nevyrostlo, tak bych rád získal nové poznatky o pěstování jedlých hub. Dál bych si vybral asi téma Myslivost, protože rád chodím do přírody.

Odpověď studenta č. 5: Od mládí mě zajímala matematika a geometrie, proto bych si zvolil obor Kouzelná geometrie.

Odpověď studenta č. 6: Já nevím no. Mně je vcelku jedno, o čem si na přednáškách povídáme. Ale tak pokud si musím vybrat, tak by mě z toho asi nejvíc bavila Myslivost.

Odpověď studenta č. 7: Chtěl bych se hlavně naučit s počítačem, takže bych určitě hlasoval pro téma Využití informačních technologií.

Odpověď studenta č. 8: Další pokroky, vzdělávání v informačních technologiích. Jelikož už mám nějaký základy, tak sem se chtěl dozvědět o tom víc a rozšířit svoje znalosti.

Odpověď studenta č. 9: Mám zájem o předmět Využití informačních technologií, protože je to in. Můj prvorozený vnuk podniká, tak sem mu s tím chtěla pomoci a trochu mu do toho kecat, proto bych si vybrala i téma Podporování rozhodování a řízení. A jelikož sem vášnivá houbařka a miluju vaření z hub, tak sem se chtěla dozvědět víc o houbách, abych mohla ozkoušet i jiné druhy. Proto bych chtěla i to téma Pěstování a využití jedlých a léčivých hub.

Odpověď studenta č. 10: Nevím no, to je takový těžký. Jako všechno je zajímavý, ale asi nejvíc blízko mám k tématu Pěstování a využití jedlých a léčivých hub. Takže bych hlasoval asi pro tohle.

7. Chybí Vám v nabídce nějaká témata, která Vás zajímají?

Odpověď studenta č. 1: Víte, chybí mi tam ekonomie, protože já nějak nechápu to hospodaření v tom našem státě. Tak třeba bych po absolvování tohodle kurzu byla chytřejší.

Odpověď studenta č. 2: No, zajímala by mě meteorologie. Tak snad někdy příště.

Odpověď studenta č. 3: Jsem povoláním zdravotní sestra, takže mi tak trochu chybí to zdravotnictví, abych si rozšířila obzory.

Odpověď studenta č. 4: Už v mládí byla mým velkým koníčkem historie, tak bych se rád dozvěděl něco víc o dějinách Evropy.

Odpověď studenta č. 5: Už léta se věnuju trénování mládeže ve fotbale a ocenil bych témata, který se zabývají rehabilitací či fyzioterapií mládeže.

Odpověď studenta č. 6: Jak už sem řekla, je mi celkem nějak jedno, o čem si povídáme, takže vyloženě žádný vysněný téma nemám. Nic mě nenapadá.

Odpověď studenta č. 7: Student se k této otázce nevyjádřil.

Odpověď studenta č. 8: Zatím nevím. Prozatím mi stačí ty informační technologie.

Odpověď studenta č. 9: Ani ne. Mám dostačující informace.

Odpověď studenta č. 10: Student se k této otázce nevyjádřil.

8. Jak vnímáte situaci, kdy přednášející není přímo přítomen na přednášce, ale jeho výklad je Vám přehráván pomocí internetu?

Odpověď studenta č. 1: Jo, vyhovuje mi to. Já se soustředím i tak.

Odpověď studenta č. 2: Jo, to mně to vyhovuje. Já s tím nemám žádný problém.

Odpověď studenta č. 3: Mně se docela líbí, že si ten výklad můžu přehrát na internetu, protože si to můžu častěji zopakovat.

Odpověď studenta č. 4: No, oproti normálnímu výkladu v tom vidím velkou výhodu hlavně v tom, že si to můžu pak pustit i doma. A to mi vyhovuje, hlavně když si to chci zopakovat před vyplňováním těch testů.

Odpověď studenta č. 5: Nemám k tomu žádné připomínky z důvodu, že osobně znám moderátorky výuky, takže mi to přijde lepší.

Odpověď studenta č. 6: Jako můžu říct, že mi to vůbec nevadí. Zvykla sem si na to docela rychle a nevidím v tom moc rozdíl.

Odpověď studenta č. 7: Nevadí mi to.

Odpověď studenta č. 8: Úplně mi to tak vyhovuje, nemám k tomu žádné výhrady. Už předtím sem měl zkušenost s počítačem, tak naopak tyhle možnosti schvaluju.

Odpověď studenta č. 9: Velice se mi to líbí, protože mám kdykoliv možnost si to pustit na internetu, protože často zapomínám.

Odpověď studenta č. 10: Jsem s tím strašně spokojenej. Ne, že by mi vadilo, kdyby tam ten učitel byl, ale takhle si to aspoň můžu pouštět i doma, což je pro mě strašná výhoda.

9. Jak zvládáte práci s počítačem a jinými moderními technologiemi během Vaší výuky?

Odpověď studenta č. 1: Přiznám se, teď už je to dobrý. Už jsem si zvykla.

Odpověď studenta č. 2: Jo, dobře. Mě to baví, jsem na to zvyklej.

Odpověď studenta č. 3: No, s tím mám trochu problém, ale snažim se.

Odpověď studenta č. 4: Hlavně ze začátku sem si s tím nevěděl moc rady, ale doma mi hodně pomáhaj, takže se rychle učim.

Odpověď studenta č. 5: Zvládám to bez problémů vzhledem k tomu, že sem 10 let pracoval v kanceláři, kde jsem počítač používal denně.

Odpověď studenta č. 6: Tak tady s tímhle už trošku problém mám. Ale musim říct, že se snažim. Snacha mě doma učí na počítači.

Odpověď studenta č. 7: Doufám, že si to tady natrénuju, moc mi to zatím nejde.

Odpověď studenta č. 8: De mi to dobře, jsem na to zvyklej. V bejvalym zaměstnání byl muj počítač velkej kamarád.

Odpověď studenta č. 9: Velmi dobře, jelikož už dlouhodobě pracuju s moderní technologií, tak s tím nemám takový problémy. Ba naopak, myslim si, že sem mezi nejlepšíma ve třídě.

Odpověď studenta č. 10: Naštěstí úplně bez problémů, takže mi ve studiu nic nebrání a nemusim nikoho prosit, aby mi pomohli, za což jsem rád.

10. Vaše přednášky řídí tzv. moderátor. Jste spokojeni s moderátorem Vašich přednášek?

Odpověď studenta č. 1: Jo, je to zajímavý.

Odpověď studenta č. 2: Je to netradiční, ale je to dobrý.

Odpověď studenta č. 3: Jo, to mi vyhovuje.

Odpověď studenta č. 4: Naprosto! Líbí se mi, že s námi jednaj mile.

Odpověď studenta č. 5: Ano, jsem spokojenej.

Odpověď studenta č. 6: Ano, obě dvě jsou na nás strašně hodný.

Odpověď studenta č. 7: Ano, jsem.

Odpověď studenta č. 8: Ano, nemám žádný výhrady. Moderátorky mi velmi vyhovují. Vůbec nic bych neměnil.

Odpověď studenta č. 9: Jsem velice spokojená.

Odpověď studenta č. 10: No, to sem. Jsou na nás moc hodný a vycházíme s nima moc dobře.

11. Pokud máte nějaké nejasnosti či doplňující otázky k výkladu, máte možnost pomocí e-mailové komunikace zasílat svému lektorovi otázky. Využíváte této možnosti?

Odpověď studenta č. 1: Ne, ještě jsem to nevyužila. Zatim mi stačí, jak mi to vysvětlujou tady.

Odpověď studenta č. 2: Po každý přednášce se na něco ptám.

Odpověď studenta č. 3: Ne, ještě jsem to zatím nevyužila.

Odpověď studenta č. 4: Já jsem dost zvědavěj a nebojím se zeptat, když mě něco baví a zajímá, takže to vždycky dopadne tak, že se na něco zeptám.

Odpověď studenta č. 5: Ano, po konzultaci s ostatníma studentama se většinou vyskytnou nějaký doplňující otázky.

Odpověď studenta č. 6: No, zatím sem se pokaždý na něco zeptala, protože jsem tomu buď nerozuměla, anebo mě zajímalo něco navíc.

Odpověď studenta č. 7: Zatím nejsem moc kamarád s počítačem, takže sem toho nevyužil.

Odpověď studenta č. 8: Ano, vim, že tuhle možnost mám. Občas jsem toho využil, když jsem odpověď na svou otázku nebo problém nenašel na internetu.

Odpověď studenta č. 9: Ne, nevyužívám. Přednášky mi přijdou zatím dostačující. Možná tuhle variantu využiju.

Odpověď studenta č. 10: Tak zatím jsem toho nevyužil. Nějak nebylo potřeba. Uvidíme, jak se to vyvine dál.

12. Co se týká vypracovávání testů shrnujících probranou látku, vyhovuje Vám kolektivní spolupráce?

Odpověď studenta č. 1: No, to ne, to já radši sama si to naštuduju. Já na to potřebuju víc času.

Odpověď studenta č. 2: Já radši kolektivní, i když manželka se mnou o tom moc diskutovat nechce.

Odpověď studenta č. 3: Ano, ráda si to s někým proberu, prodiskutuju a tím pádem i zopakuju.

Odpověď studenta č. 4: Jo, protože si myslím, že si o tom vždycky dokážem pěkně popovídat a navzájem se doplnit nebo si poradit, když někdo něco neví.

Odpověď studenta č. 5: Mám radši, co se týče vypracovávání látky, spolupráci s ostatníma studentama.

Odpověď studenta č. 6: Ano, vyhovuje. Aspoň když mám nějaký problém nebo něco nevím, tak mi někdo může poradit.

Odpověď studenta č. 7: Je mi to jedno. Záleží hlavně, v jaký to je situaci a jak to viděj ostatní.

Odpověď studenta č. 8: Ano, mám rád společnost. To byl taky jeden z důvodů, proč jsem se přihlásil do tohoto kurzu.

Odpověď studenta č. 9: Ano, mám ráda kolektivní práci. Tahle varianta mi přijde úplně nejlepší.

Odpověď studenta č. 10: Spíš jak kdy no. Dost u mě záleží na tom, jak a co se zrovna řeší. Na něco potřebuju víc klidu, abych si to mohl promyslet, a u něčeho mi zase nevadí, když to probírám s víc lidma.

13. Mezi jednotlivými přednáškami máte 14 dní volno. Během těchto dní máte možnost studovat na internetu individuálně. Děláte to?

Odpověď studenta č. 1: No, občas. Mně těch 14 dní stačí tak akorát na to, abych si udělala ten úkol.

Odpověď studenta č. 2: Určitě, dělám to pravidelně.

Odpověď studenta č. 3: Občas se na to podívám, ale opravdu jen občas.

Odpověď studenta č. 4: Pokaždý si na to najdu čas a věnuju se tomu. Když už jsem se k tomu upsal, tak to nechci flákat.

Odpověď studenta č. 5: Ano, během těch 14 dní se několikrát k tématům vracím.

Odpověď studenta č. 6: Jak kdy no. Záleží na tom, jestli se k tomu donutím. Jako ten test dělám vždycky, ale další studium zvládám jen občas.

Odpověď studenta č. 7: Ne, doma nemám možnost připojení k internetu.

Odpověď studenta č. 8: Pokud nemám nic jinýho na práci, tak ve zbylým čase si doplňuju svoje znalosti studováním.

Odpověď studenta č. 9: Samozřejmě, mám zájem o další vzdělávání. Klidně bych seminářů měla víc a častěj.

Odpověď studenta č. 10: To zase záleží na tom, kolik mám jiný práce. Někdy mi na to zbyde čas, někdy ne. Takže jak kdy no.

14. Jak hodnotíte tyto vzdělávací kurzy? Jste rád/a že v Týnci nad Sázavou vznikla možnost vyzkoušet si tento typ studia?

Odpověď studenta č. 1: Určitě. Moc se mi to líbí a doufám, že to bude fungovat a že se schodneme na nějakých přijatelných a zajímavých tématech a určitě se přihlásím.

Odpověď studenta č. 2: Sem moc rád a přeju si, aby to fungovalo dál, že jo mámo? Rozhodně se přihlásíme.

Odpověď studenta č. 3: Moc se mi to líbí, a pokud to bude dál, tak se určitě přihlásím do dalšího pokračování.

Odpověď studenta č. 4: Já jsem naprosto spokojenej. Moje očekávání to splnilo, takže budu určitě pokračovat dál.

Odpověď studenta č. 5: Ano, sem rád, že se můžu scházet s ostatními studentama ve svym věku, který maj podobný zájmy jako já. Baví mě to a počítám s tím i dál.

Odpověď studenta č. 6: No, nejdřív jsem se toho trochu bála, ale teď jsem ráda, že mě kamarádka přesvědčila, abych se taky přihlásila. Snad mi okolnosti dovolí, abych se přihlásila i dál, ale zatím jsem nad tím ještě nějak nepřemejšlela.

Odpověď studenta č. 7: Ano, sem. Sem rád, že můžu zkusit něco nového.

Odpověď studenta č. 8: Ano, velice. Proč bych toho nevyužil, když to tady je.

Odpověď studenta č. 9: Určitě, tuhle šanci jsem chtěla využít. Je vidět, že město udělalo něco pro starší generaci k rozvíjení dalších možností. Myslím si, že to bude využívat i víc lidí, až se to mezi nima rozšíří nějak víc. Jestli se přihlásím nebo ne, to ještě uvidím.

Odpověď studenta č. 10: Rozhodně to hodnotim velice kladně. Bylo potřeba tady něco takového udělat pro nás důchodce. Akorát teda ještě nevím, jestli se přihlásím dál, protože nevím, jak na tom budu s časem. To zatím neřeším, na to je ještě času dost.

15. Je něco, co byste mohli vytknout tomuto kurzu?

Odpověď studenta č. 1: Já myslím, že nic, protože to nemám v podstatě s čím srovnat.

Odpověď studenta č. 2: Já myslím, že není.

Odpověď studenta č. 3: Rozhodně ne. Všichni se tak snaží.

Odpověď studenta č. 4: Já nevím no, spíš asi ne. Nějak mě nic nenapadá.

Odpověď studenta č. 5: No, asi ne.

Odpověď studenta č. 6: Ne, vůbec ne. Se vším jsem úplně spokojená.

Odpověď studenta č. 7: Nic mě nenapadá.

Odpověď studenta č. 8: Zatím to nemůžu posoudit, protože je to můj první kurz a nemám srovnání s jinými kurzy.

Odpověď studenta č. 9: Asi ne. Zatím jsem nad tím nějak neuvažovala.

Odpověď studenta č. 10: To zatím nevím. Snad ne.

16. Doporučíte studium na Virtuální univerzitě třetího věku svým přátelům a známým?

Odpověď studenta č. 1: Jen když opravdu projeví zájem.

Odpověď studenta č. 2: Rozhodně, určitě, doporučuju to každému.

Odpověď studenta č. 3: Rozhodně. Je to příjemný strávení volného času.

Odpověď studenta č. 4: To teda doporučím. Jsem zatím moc spokojená.

Odpověď studenta č. 5: Určitě to budu doporučovat.

Odpověď studenta č. 6: No, to každopádně. Opravdu se mi to líbí.

Odpověď studenta č. 7: Jen když na to přijde řeč a ještě těm, o kterých si myslím, že by o to mohli mít zájem.

Odpověď studenta č. 8: Určitě. Mám s tím dobrou zkušenost a je tam velká sranda mezi spolužákama.

Odpověď studenta č. 9: Hm, určitě ano. Jsem nadměrně spokojená. Má to spoustu kladných stránek a je vidět, že se nerozvíjejí jenom mladí, ale mají možnost i lidé v jakémkoliv věku.

Odpověď studenta č. 10: No, to se ví, že jo. Já jsem hrozně spokojenej, tak je škoda, aby se takovýhle informace nešířily dál.

Příloha č. 2: Rozhovory s moderátorkami výuky z Konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou

1. Můžete mi říct, jak vzniklo konzultační středisko VU3V v Týnci nad Sázavou? Dostali jste nabídku toto KS zřídit, nebo to byla vlastní iniciativa městského úřadu? Znáte důvod, proč toto KS vzniklo právě na městském úřadě a ne třeba v knihovně, v IC, atd.?

Odpověď kontaktní osoby č. 1: Ještě než upřesním, jak to bylo se vznikem KS v Týnci nad Sázavou, povím Vám nejprve, kdy jsem se poprvé dostala do kontaktu s touto vzdělávací aktivitou. Před dvěma lety jsem dostala osobní výzvu z konzultačního střediska VU3V v Benešově, odkud mě žádali, jestli bych nechtěla dělat moderátorku výuky v tomto středisku. Nabídka mě zaujala, nicméně kvůli vzdálenosti od mého místa bydliště a kvůli časové vytíženosti (tehdy jsem ještě nepracovala na městském úřadě) jsem byla nucena odmítnout. Poté, co jsem začala pracovat na Městském úřadě v Týnci nad Sázavou, se na mě obrátila paní Ing. Nehodová s návrhem, jestli bychom se jako město nechtěli zařadit do sítě konzultačních středisek VU3V. Se svou kolegyní Jitkou jsme prostudovaly, co by to obnášelo, a rozhodly jsme se, že to zkusíme.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: Městu Týnec nad Sázavou bylo nabídnuto paní Ing. Nehodovou zřídit v našem městě konzultační středisko. Nám se tato představa líbila, tak jsme ji s Adrianou zrealizovaly. Když jsme měly první schůzku s paní Nehodou, ptala se, kde by mělo konzultační středisko „základnu“. Nejlépe přicházel v úvahu městský úřad. Zejména proto, že tu máme techniku na pouštění přednášek.

2. Co bylo nutné zajistit pro chod konzultačního střediska (opatření, vybavení, technické pomůcky, atd.)?

Odpověď kontaktní osoby č. 1: Především to, kdo bude toto konzultační středisko zřizovat. Zřizovatelem je právnická osoba město Týnec nad Sázavou. Dále bylo potřeba zajistit vhodné prostory, kde mohla být výuka realizována a určit člověka (v našem případě dva zástupce), který se o to bude starat. Vzhledem k tomu, že zasedací místnost na městském úřadě splňovala všechny podmínky pro vznik KS (technické parametry a vybavení, WC aj.), nebylo potřeba nic doladovat.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: Jak už jsem výše uvedla, důležitá byla hlavně technika, kde se budou přednášky pouštět. Ve velké zasedací místnosti, kde se přednášky konají, máme velké plátno a připojení k internetu a další jinou techniku př. ozvučení.

3. Jakým způsobem (propagace) jste oslovili lidi (potencionální studenty)?

Odpověď kontaktní osoby č. 1: Uveřejnili jsme výzvu na web města a výzvu a článek v Týneckých listech. Dále jsme zhotovili plakáty, které jsme dali do všech vývěsek, které patří městu Týnec nad Sázavou a také jsme oslovili místní lékaře, správcovou v pečovatelském domě aj., aby vyvěsili na svých pracovištích námi zhotovené plakáty, neboť právě na těchto místech se senioři často vyskytují. Požádali jsme sociální komisi města Týnec nad Sázavou, jejíž členové jsou v kontaktu s místními seniory, aby jim říkala o této možnosti studia. Měli od nás na rozdávání letáčky se základními informacemi o této aktivitě.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: Týnecké listy, plakáty, časopis Region, web města

4. Jak se projevil zájem seniorů o tuto nově vzniklou vzdělávací aktivitu a jaké byly jejich nejčastěji kladené dotazy? Kolik lidí se přihlásilo ke studiu v prvním (zkušebním) semestru a kolik lidí se přihlásilo do dalšího semestru?

Odpověď kontaktní osoby č. 1: Důležité je říci, že v Týnci jsou dvě skupiny lidí projevující zájem o studium, a to zaprvé ti, kteří už delší dobu studují v Praze na univerzitách třetího věku a zadruhé ti, kteří se přihlásili k nám na virtuální univerzitu třetího věku. Jak už jsem řekla, mnoho seniorů z Týnce leta dojíždí do Prahy za studiem a nemají důvod to měnit za VU3V. Naopak, cestování do Prahy neberou jen jako cestu za studiem, ale je to pro ně celodenní výlet, na který se vždy těší. Nejčastěji kladené dotazy byly např. Co to jako je?, Jak to bude jako probíhat?. Musím mít svůj počítač?. První semestr se ke studiu VU3V přihlásilo 7 seniorů a z toho studovalo a úspěšně dokončilo semestr 6 lidí. Druhý semestr nám přibyli 4 noví studenti, tudíž už teď máme už 10 studentů.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: Po vyvěšení plakátů a vydání týneckých listů senioři začali volat, ptát se. Nejčastější dotazem bylo, jaká jsou témata ke studiu, jak probíhá výuka. Při první hodině, která se konala 24. 10. 2011, přišlo šest studentů a z toho se přihlásili čtyři, pak se ještě v průběhu týdne se přihlásili tři studenti. Začátkem února nám začal druhý semestr, kde máme přihlášených deset studentů. Jsme rádi, že nám počet vrostl.

5. Proč máte tento projekt na starosti zrovna vy dvě (Adriana Bursová, Jitka Šebková)? Bylo vaší vlastní iniciativou se ujmout rolí organizátorek výuky, či jste byly nějakým způsobem vybrány?

Odpověď kontaktní osoby č. 1: Byla to zcela naše vlastní iniciativa. Sami jsme se s Jitkou rozhodli, že do toho půjdeme. V případě nezájmu seniorů o studium v našem městě se dá smlouva kdykoliv vypovědět.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: Byla to naše vlastní iniciativa. Myslím, že je to pro nás dobrá zkušenost.

6. Jaký máte názor na zřízení konzultačního střediska v Týnci nad Sázavou? (čemu to prospělo, atd.)

Odpověď kontaktní osoby č. 1: Je to sympatická forma na úrovni, která je využitelná především pro lidi, pro které je vzdělávání životním krédem a kteří se chtějí i v pozdním věku dále vzdělávat a něco se dozvědět. Má to smysl, protože roste počet studentů.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: Určitě je to dobře, že něco takového v Týnci vzniklo. Proč nezařadit také nějaké aktivity pro seniory. Seniorům to přinese nové poznatky, aktivně tráví svůj volný čas, schází se každých čtrnáct dní se svými spolužáky.

7. Co Vám osobně přineslo působení v konzultačním středisku VU3V? Je to Vaše první zkušenost, nebo už máte nějaké jiné zkušenosti s podobnými vzdělávacími aktivitami? Pokud ano, s jakými?

Odpověď kontaktní osoby č. 1: Jak už jsem říkala, byla jsem vyzvána z konzultačního střediska v Benešově, abych se podílela na vedení výuky, ale tuto nabídku jsem odmítla, tudíž toto je má první zkušenost. Působení v konzultačním středisku pro mě znamená především práci s lidmi a poskytování služby, která je velice užitečná. Jsem ráda, že můžu být součástí takovéto aktivity. Na přednáškách se dozvídám nové věci, což je pro mě také velice zajímavé.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: Je to má první zkušenost. Přineslo mi to určitě novou zkušenost jak po pracovní stránce, tak po lidské stránce ve smyslu práce se seniory.

8. Jak vycházíte s účastníky kurzu? Jaký je to pocit pohlížet na tuto kategorii lidí jako na „studenty“?

Odpověď kontaktní osoby č. 1: Vycházím s nimi dobře. Na hodinách vládne veselá, příjemná, přátelská a otevřená atmosféra. Líbí se mi, že zde máme tolik šikovných studentů. Je to skupina chytrých a komunikativních lidí, kteří mezi sebou diskutují a jsou k sobě vstřícní. Tito lidé ve mně vzbuzují respekt z toho důvodu, že ve svém věku mají zájem o studium a že sami chtějí a zajímají se o dění. Jsem velmi ráda, že jim můžu posloužit a umožnit jim studium.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: S účastníky kurzu vycházím dobře. V dnešní době je normální, že studují i senioři, takže když tato nabídka přišla na úřad ani jsem se „nepozastavila“ nad tím, že studenti budou důchodci.

9. Proč si myslíte, že o studium není zatím tak velký zájem? Co by podle Vás pomohlo tomu, aby se zvýšil počet studentů?

Odpověď kontaktní osoby č. 1: Než jsme do tohoto projektu šli, netušili jsme, jaký bude ohlas seniorů. Nicméně pro město je to nenáročná služba a nijak ho to nezatěžuje, takže určitě není problém ji lidem umožnit. V Týnci je větší skupina studujících seniorů, ale jak už jsem řekla, většina z nich jezdí studovat na U3V do Prahy. Proto není o studium VU3V zase tak velký zájem. Dále na tom má podíl i to, že v Týnci převažuje dělnická populace (byly zde dvě velké továrny), která dává přednost sledování seriálů atd. a studium v důchodu jim přijde zbytečné.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: Myslím, že o studium není tak velký zájem z důvodu toho, že senioři musí umět pracovat s počítačem a internetem. To asi spoustu studentů odradilo. Možná by bylo dobré, kdyby se tady pořádal nějaký kurs pro začátečníky s počítačem.

10. Jak hodnotí vznik konzultačního střediska VU3V veřejnost? Dostávají se k Vám nějaké ohlasy?

Odpověď kontaktní osoby č. 1: O činnosti konzultačního střediska VU3V pravidelně informuji veřejnost i členy městského úřadu na zasedání zastupitelstva a také píšeme články do Týneckých listů. Zatím jsem nezaznamenala, že by měl někdo výhrady ke zřízení konzultačního střediska VU3V. Zpětné vazby se nám dostává pouze od našich studentů.

Odpověď kontaktní osoby č. 2: Doufám, že ho hodnotí dobře. Zatím jsem nic nezaregistrovala, ale doufám, že se to časem změní a studenti budou jen přibývat.

Příloha č. 3: Rozhovory s veřejností

Pohlaví:

Věk:

Místo bydliště:

Nejvyšší dosažené vzdělání:

1. Víte o tom, že senioři z Týnce nad Sázavou a okolí mají možnost studovat prostřednictvím kurzů Virtuální univerzity třetího věku v nově vzniklém konzultačním středisku na Městském úřadě v Týnci nad Sázavou? Pokud ano, jak či z jakých zdrojů jste se o této zprávě dozvěděl/a.

Dotazovaný č. 1: Vim o tom, že se v Týnci dá studovat, protože čtu všechny letáky, plakáty ve vývěskách na všech vývěsných plochách ve městě a narazila jsem na to také v čekárně u svojí obvodní lékařky.

Dotazovaný č. 2: Dozvěděla jsem se to z Týneckých listů.

Dotazovaný č. 3: Prosím Vás a co to je? Já nic nečtu. To jsou takový ty blbosti s tím počítačem.

Dotazovaný č. 4: Dozvěděl jsem se o tom od paní místostarostky.

Dotazovaný č. 5: Vim o tom, že to tady vzniklo. Zajímala jsem se o to. Dozvěděla jsem se o tom na webových stránkách města.

Dotazovaný č. 6: Vim o tom. Měli jsme schůzi Svazu žen. Bejvalá zdravotní sestra, co tam chodí, nám o tom říkala, ať se tam přihlásíme, že je to lehký.

2. Uveďte, prosím, důvod/y, proč jste se na tyto vzdělávací kurzy nepřihlásil/a.

Dotazovaný č. 1: Jednak špatně vidím i slyším, což je pro mě velkej handicap. A přeci jenom mám pořád ještě hodně práce, takže mi na studium nezbejval čas ani taková ta vnitřní síla.

Dotazovaný č. 2: Tahle možnost mi přijde sice velice zajímavá, ale důvod, proč jsem se nepřihlásila, je ten, že mě nenadchlo probíraný téma.

Dotazovaný č. 3: No, i kdybych to věděl, tak se na takový blbosti nepřihlásím.

Dotazovaný č. 4: Ani jsem o tom nepřemejšlel. Nikdo v okruhu mých známých se na to nepřihlásil, takže jsem o tom ani nepřemejšlel.

Dotazovaný č. 5: Nepřihlásila jsem se proto, že tematická nabídka kurzů mě neoslovila, ale až tam bude něco, co mě zajímá, tak se určitě přihlásím.

Dotazovaný č. 6: Prosím Vás, já už na to nejsem. Jsem stará, nechám to mladším.

3. Jaký je Váš názor na tuto možnost vzdělávací aktivity jako způsobu trávení volného času ve stáří? Zdá se Vám to užitečné nebo třeba naopak zcela zbytečné?

Dotazovaný č. 1: Já myslím, že to je super. Pořád je to lepší než nic nedělat a stárnout, přemejšlet o nemocech a sedět v parku a koukat, kde se co šustne. Určitě je to hodně užitečný.

Dotazovaný č. 2: Rozhodně je dobrý, že maj pořád zájem o novy věci, chtěj se vzdělávat a setkávat s novejma lidma. Určitě je i dobrý, že se tím trénuje náš mozek a paměť.

Dotazovaný č. 3: Prosim Vás, už jsme starý a nepotřebný. Zbytečný vyhazování peněz od toho města.

Dotazovaný č. 4: Tak určitě se mi to nezdá zbytečný. Myslim si, že pokud tomu danýmu člověku to něco přinese, tak to má svůj význam. Určitě se tam člověk dostane aspoň mezi lidi.

Dotazovaný č. 5: Vzhledem k tomu, že mě tyhle věci (hlavně práce na počítači – i když jsem velký, velký začátečník) zaujaly, tak si myslím, že tahle možnost trávení volného času je úžasná.

Dotazovaný č. 6: Pro někoho to užitečný je, ale já už sem na to moc stará, takže pro mě to není.